

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ
РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇЇ
ВДОСКОНАЛЕННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
Рівень вищої освіти - другий (магістерський)

Виконала: студентка II курсу, групи 672-2
денної форми навчання
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
Мороз Христина Вікторівна _____

Керівник:
доцент кафедри фінансів і кредиту
Юрій Едуард Олександрович _____

До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № ____ від _____ 2024 р.

Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.

АНОТАЦІЯ

Мороз Х.В. Політика управління фінансовими ресурсами підприємства та шляхи її вдосконалення. – Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2024.

У кваліфікаційній роботі досліджено економічну сутність фінансових ресурсів та особливості управління ними, розглянуто методичні підходи до оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства. Проведено аналіз формування фінансових ресурсів ДП «Чернівецьке військове лісництво» за 2019-2023 роки, оцінено ефективність їх розміщення, а також використання. Обґрунтовано шляхи оптимізації структури фінансових ресурсів підприємства як ключової передумови їх ефективного використання та напрями вдосконалення процесу управління фінансовими ресурсами.

Ключові слова: фінансові ресурси, джерела формування фінансових ресурсів, використання фінансових ресурсів, методи управління, оптимізація, управління фінансовими ресурсами.

ANNOTATION

Moroz KH.V. Policy of enterprise financial resources management and ways of its improvement. Qualification work for the second (master's) level of higher education in the specialty 072 «Finance, banking, insurance and stock market». Yuriy Fedko Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2024.

The qualification work examines the economic essence of financial resources and features of their management, considers methodological approaches to assessing the effectiveness of financial resource management of an enterprise. An analysis of the formation of financial resources of the State Enterprise «Chernivtsi Military Forestry» for 2019-2023 was carried out, the efficiency of their allocation and use was assessed. Ways to optimize the structure of financial resources of the enterprise as a key prerequisite for their effective use and directions for improving the process of financial resources management are substantiated.

Keywords: financial resources, sources of formation of financial resources, use of financial resources, management methods, optimization, financial resources management.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.

Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Х.В. Мороз

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1. Економічна сутність фінансових ресурсів та їх класифікація.....	8
1.2. Особливості управління фінансовими ресурсами підприємства.....	15
1.3.Методичні підходи до оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства.....	22
Висновки до розділу 1.....	29
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ДП «ЧЕРНІВЕЦЬКЕ ВІЙСЬКОВЕ ЛІСНИЦТВО» ЗА 2019-2023 РОКИ.....	31
2.1. Аналіз формування фінансових ресурсів підприємства.....	31
2.2. Оцінка ефективності розміщення фінансових ресурсів.....	38
2.3. Аналіз ефективності використання фінансових ресурсів.....	45
Висновки до розділу 2.....	53
РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВ.....	55
3.1. Шляхи оптимізації структури фінансових ресурсів підприємства як ключова передумова їх ефективного використання.....	55
3.2. Напрями вдосконалення процесу управління фінансовими ресурсами підприємства	64
Висновки до розділу 3.....	71
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	76
ДОДАТКИ.....	82

ВСТУП

Сучасні умови розвитку ринкової економіки створюють численні виклики для суб'єктів господарювання, через що їм стає дедалі важче зберігати конкурентні позиції. Основною метою корпоративних підприємств у таких умовах є забезпечення ефективного функціонування для досягнення прибутковості. Це неможливо без належної організації формування та раціонального використання фінансових ресурсів, які повинні мати оптимальний обсяг, збалансовану структуру та спрямовуватися на правильно обрані цілі.

Фінансові ресурси є ключовим елементом, який забезпечує господарську діяльність підприємства. Вони виступають джерелом для створення інших видів ресурсів, а достатність фінансового забезпечення є основною умовою для стабільного функціонування. Неефективне управління цим процесом безпосередньо негативно впливає на економіку загалом. На рівні підприємства це проявляється через труднощі на всіх етапах діяльності, зниження конкурентоспроможності, обмежену здатність до адаптації в умовах змін і неможливість розширеного відтворення. Таким чином, підприємства мають забезпечувати зважений підхід до управління фінансовими ресурсами, формуючи оптимальну стратегію їх використання.

Дослідження теоретичних і методологічних аспектів, а також практичних питань формування фінансових ресурсів на рівні підприємств були предметом вивчення таких науковців, як Бланк І., Філімоненков А., Гриньова В., Коюда В., Кірейцев Г., Опарін В., Кузнецова С. А., Малій О. Г. та інших. У їхніх працях аналізувалися механізми формування ресурсів, узагальнювалися особливості їх оцінювання, досліджувався вплив факторів на структуру фінансових ресурсів, а також пропонувалися методики планування їх обсягів на мікрорівні.

Попри значний інтерес науковців до цієї тематики, єдине визначення сутності фінансових ресурсів досі відсутнє, а їхній склад залишається дискусійним. Це спричиняє різні підходи до оптимізації та управління

фінансовими ресурсами, а також використання неефективних методів їх формування та розподілу. Такі невирішені питання вказують на необхідність подальших досліджень, спрямованих на вдосконалення процесів формування фінансових ресурсів із урахуванням сучасних викликів і умов ведення господарської діяльності, зокрема в контексті воєнного стану.

Метою роботи є обґрунтування основних напрямів удосконалення процесу управління фінансовими ресурсами підприємства, як основи для його ефективного господарювання за сучасних умов.

Відповідно до мети завданнями роботи є:

- дослідити економічну сутність фінансових ресурсів підприємства, а також їхню класифікацію;
- визначити особливості управління фінансовими ресурсами підприємства;
- розглянути методичні підходи до оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства;
- здійснити аналіз формування фінансових ресурсів ДП «Чернівецьке військове лісництво» за 2019-2023 роки;
- оцінити ефективність розміщення фінансових ресурсів досліджуваного підприємства;
- проаналізувати ефективність використання фінансових ресурсів;
- розглянути шляхи оптимізації структури фінансових ресурсів підприємства як ключової передумови їх ефективного використання;
- обґрунтувати напрями вдосконалення процесу управління фінансовими ресурсами підприємства.

Об'єктом дослідження виступають фінансові ресурси ДП «Чернівецьке військове лісництво».

Предметом дослідження виступають відносини, які виникають в процесі формування, розміщення та використання фінансових ресурсів досліджуваного підприємства.

У ході дослідження були застосовані такі методи: систематизації та

узагальнення для уточнення та впорядкування понятійно-категоріального апарату у теоретичній частині; аналіз і синтез для характеристики діяльності досліджуваного підприємства та оцінки його фінансового стану; групування, статистичні й коефіцієнтні методи для оцінки процесу формування й використання фінансових ресурсів ДП «Чернівецьке військове лісництво»; системний та комплексний підходи для визначення шляхів покращення управління фінансовими ресурсами ДП «Чернівецьке військове лісництво» в сучасних умовах.

Інформаційна база дослідження включає законодавчі й нормативно-правові акти України відносно формування й використання фінансових ресурсів підприємств, статистичні, а також аналітичні дані Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, матеріали ДП «Чернівецьке військове лісництво», а також наукові праці та інтернет-джерела вітчизняних і закордонних науковців з цієї тематики.

Наукова новизна цього дослідження полягає в розробці та обґрунтуванні нових теоретичних положень, а також методичних підходів і практичних рекомендацій щодо покращення управління фінансовими ресурсами підприємства. У ході роботи було удосконалено методичні засади управління фінансовими ресурсами та визначено концептуальні основи для організації і планування заходів, спрямованих на підвищення ефективності їх використання.

Практична значущість отриманих результатів полягає в можливості впровадження запропонованих рекомендацій для вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємств. Ці рекомендації можуть бути застосовані, зокрема, на підприємствах, таких як ДП «Чернівецьке військове лісництво», з метою покращення використання фінансових ресурсів та посилення їх фінансової стійкості.

Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків. Загальний обсяг роботи становить 81 сторінок друкованого тексту, основний зміст роботи викладено на 75 сторінках. Робота містить 13 таблиць та 6 рисунків, список використаних джерел включає 61 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність фінансових ресурсів та їх класифікація

Фінансові ресурси є одним із ключових понять у фінансовій сфері підприємств. Їхня особливість полягає в тому, що вони завжди існують в грошовій формі, відображають процеси формування та використання різних видів прибутків і накопичень суб'єктів господарювання і мають розподільний характер. Існує багато визначень терміну «фінансові ресурси», однак серед економістів досі немає єдиного погляду щодо цього питання [11, с.25].

У більшості економічних джерел фінансові ресурси визначають як грошові фонди, які створюються в процесі розподілу, перерозподілу та використання валового внутрішнього продукту, що формується протягом певного періоду в державі [27, с.72].

Деякі автори, зокрема Балабанов І., Блабанов А. та Бланк І., розглядають фінансові ресурси підприємства як кошти, що знаходяться в розпорядженні суб'єкта господарювання. Так, Бланк І. акцентує увагу на тому, що ці кошти формуються для фінансування майбутнього розвитку підприємства [6, с.32].

Філімоненков А. пропонує інше визначення, відрізняючись від багатьох економістів, які вважають фінансові ресурси грошовими надходженнями, доходами та накопиченнями у нефондовій та фондовій формах. Він трактує фінансові ресурси суб'єкта господарювання зокрема як: «грошовий капітал, інвестований у підприємство з метою отримання доходу та прибутку» [49, с.13]. Це пояснюється тим, що в сучасній економіці термін «фонди» як організаційна форма руху коштів у звітності підприємства поступово замінюється терміном «капітал».

Інший дослідник, Белолипецький В., наголошує, що частіше в умовах ринкової економіки фінансисти використовують поняття «капітал», який для практикуючого фінансиста є реальним об'єктом, що підлягає постійному впливу з метою отримання додаткових прибутків господарюючого суб'єкта. Він підкреслює, що капітал є трансформованою формою фінансових ресурсів [5, с.64]. Окрім цього, Белолипецький В. вказує на те, що у звітності підприємства фінансові ресурси відображаються через капітал і зобов'язання, причому до складу капіталу він включає лише власний капітал підприємства.

Подібних поглядів дотримуються Гриньова В., Коюда В. [13] і Кірейцев Г. [19]. Зокрема, Кірейцев Г. зазначає, що: «основна відмінність між капіталом і фінансовими ресурсами полягає в тому, що на будь-який момент часу фінансові ресурси перевищують або дорівнюють капіталу підприємства. У разі, якщо фінансові ресурси дорівнюють капіталу, це свідчить про відсутність фінансових зобов'язань у підприємства» [19, с.17].

Опарін В. трактує фінансові ресурси як: «сукупність коштів, які використовуються на основні та оборотні засоби підприємства» [33, с.133].

Таким чином, капітал виступає реальним активом, на який можна впливати для забезпечення прибутковості підприємства, і є частиною фінансових ресурсів, що використовуються у господарській діяльності. Отже, капітал слід розглядати як перетворену форму фінансових ресурсів. Через це поняття «капітал» і «фінансові ресурси» не можуть бути ототожнені.

Головною відмінністю між ними є те, що фінансові ресурси завжди або дорівнюють, або перевищують капітал підприємства. Якщо ж фінансові ресурси і капітал тотожні, це вказує на відсутність будь-яких фінансових зобов'язань у господарюючого суб'єкта [48, с.61].

Аналіз наведених визначень терміну «фінансові ресурси підприємства» дозволяє зробити висновок, що серед українських та зарубіжних дослідників досі немає єдиної позиції щодо його трактування та значення в діяльності підприємства. Різні підходи до класифікації фінансових ресурсів, представлені в економічній літературі, дають можливість запропонувати уточнене їх наступне

визначення: фінансові ресурси підприємства – це кошти, якими володіє підприємство, що класифікуються за двома критеріями:

- за джерелами їх формування;
- за їх видами та структурою [27, с.72].

Фінансові ресурси спрямовуються на витрати, пов'язані з розширенням відтворенням, виконанням фінансових зобов'язань перед фізичними та юридичними особами, а також економічне стимулювання.

Фінансові ресурси підприємства мають певні характеристики, що відображають грошові взаємини, залежать від початкового розподілу вартості валового внутрішнього продукту, а також процесів формування та використання грошових надходжень і децентралізованих фондів. Визначальними рисами, які вказують на належність активів до фінансових ресурсів, є їх здатність виконувати функцію платіжного засобу та забезпечувати рівень ліквідності.

Основні риси, характерні для фінансових ресурсів, включають:

- формування й використання фінансових ресурсів відбувається на основі чинних законодавчих і нормативних актів;
- фінансові ресурси можуть бути власністю господарюючих суб'єктів різних організаційно-правових форм бізнесу чи зосереджуватися у фінансових установах (банках, компаніях спільного інвестування, інвестиційних фондах тощо) [20, с.118].

Основні напрями використання фінансових ресурсів включають соціальне забезпечення працівників, розвиток підприємств та задоволення інших потреб суб'єктів господарювання. Характерні властивості фінансових ресурсів підприємств такі:

- вони відображають ставлення до власності;
- фінансові ресурси проходять етап утворення;
- мають конкретні цілі використання та джерела формування.

Структура фінансових ресурсів підприємства формується на основі джерел їх походження та напрямів використання [16, с. 38].

На рис. 1.1, відображено основні складові фінансових ресурсів суб'єктів

господарювання.

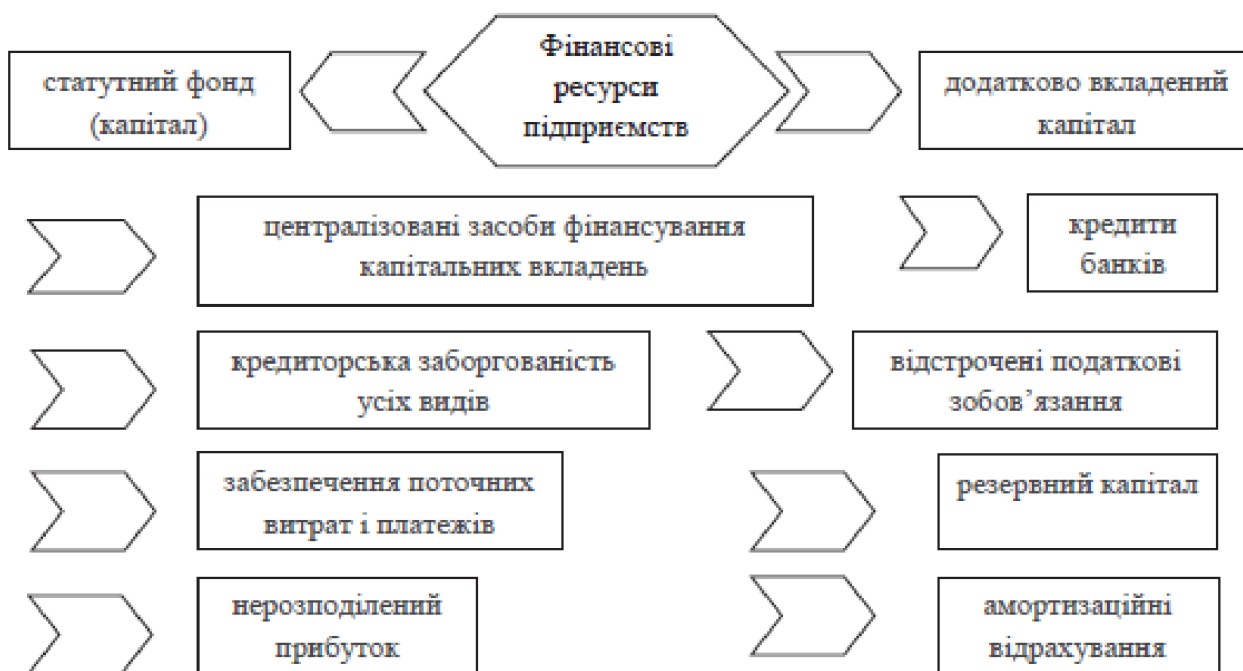

Рис. 1.1. Складові фінансових ресурсів підприємств

Фінансові ресурси підприємства використовуються на поповнення матеріальних запасів, для придбання основних засобів, нематеріальних активів, сплати податків, оренди, страхових внесків, виплати заробітної плати, тощо. Від розміру, складу та структури цих ресурсів безпосередньо залежить масштаб виробництва, рівень технічного, трудового та матеріального забезпечення підприємства, а також його соціально-економічний розвиток.

Фінансові ресурси підприємства мають власні специфічні ознаки або характеристики, які умовно можна поділити на три основні групи: загальноекономічні; фінансові; індивідуальні [11, с.26].

Загальноекономічними характеристиками фінансових ресурсів є:

- накопичена вартість: з одного боку, це активи, які забезпечують дотримання необхідних цінових співвідношень та рух вартості на всіх етапах відтворення, з іншого боку — це економічні ресурси, використання та розпорядження якими здійснюється на платній основі.

- об'єкт власності: за принципом володіння фінансові ресурси

підприємства розподіляються на власні та залучені. Окрім власних ресурсів, підприємство може використовувати фінансові кошти інвесторів та кредиторів, які можуть встановлювати певні обмеження та умови щодо їх використання, включаючи терміни, цільове призначення та винагороду за користування.

- вплив фактора часу: фінансові ресурси підприємства постійно змінюються в часі, тому перевага надається варіантам, що забезпечують отримання коштів у найкоротші терміни.

- фактор економічного та соціального розвитку: зростання підприємства забезпечується як за рахунок власних фінансових ресурсів, так і через можливість залучення зовнішнього фінансування [27, с.73].

До основних фінансових характеристик фінансових ресурсів підприємства належать:

- об'єкт фінансового управління – є ключовим елементом у функціонуванні та економічному розвитку суб'єкта господарювання. Вони є центральним об'єктом управління фінансового менеджменту;

- джерело доходу – унікальність фінансових ресурсів як джерела доходу полягає в їх відокремленості від інших виробничих факторів. Формування грошових надходжень підприємства відбувається через фінансові та інвестиційні операції, а акумульовані ресурси спрямовуються на реальні й фінансові інвестиції для отримання майбутнього доходу;

- джерело ризику – між доходами та ризиками існує пряма залежність: вищі доходи часто супроводжуються підвищеними ризиками. Фінансові ризики є невід'ємною складовою фінансової діяльності, де основним носієм ризику виступають фінансові ресурси;

- джерело погашення фінансових зобов'язань – підприємства постійно мають кредиторську та дебіторську заборгованість перед державою, власниками, кредиторами та інвесторами, яку необхідно погашати. Для цього використовуються фінансові ресурси підприємства [32].

До індивідуальних особливостей фінансових ресурсів відносять:

- ключовий елемент фінансового потенціалу – фінансові ресурси формують

фінансову складову потенціалу підприємства. Можливість управління чистими грошовими потоками і ліквідність активів є основними критеріями для оцінки фінансової стійкості, кредитоспроможності, платоспроможності та інвестиційної привабливості компанії;

– активи з високою здатністю до трансформації – специфіка фінансових ресурсів полягає в тому, що вони не беруть прямої участі у виробничому процесі. Для залучення їх до виробництва необхідно перетворити ці ресурси в інші види активів [37, с.92].

Вважаємо доцільним провести детальне дослідження класифікації фінансових ресурсів підприємства, представленої на рис. 1.2.

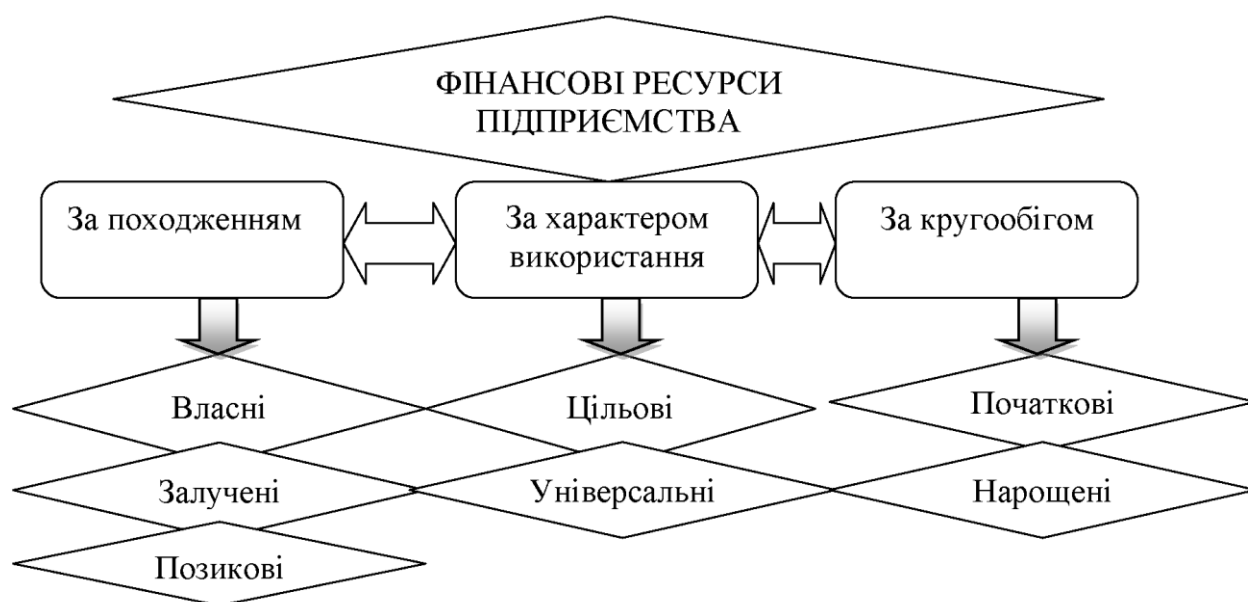

Рис. 1.2. Класифікація ресурсів фінансових підприємства

Аналізуючи рис. 1.2, варто звернути увагу на думки Кірсанової А. та Точонова І., які підкреслюють: «Фінансові ресурси за своїм походженням поділяються на власні, залучені та позикові. Власні ресурси, у свою чергу, можуть бути представлені у двох формах: реальна форма — це чистий прибуток і амортизація, що відображаються у стандартній звітності, а перетворена форма — це зобов'язання перед працівниками підприємства. Чистий прибуток являє собою частину доходу, яка залишається на підприємстві після відрахування обов'язкових платежів, таких як податки, збори, штрафи, пені та інші обов'язкові

виплати. Він залишається у розпорядженні підприємства і розподіляється за рішеннями керівництва. Залучені фінансові ресурси також поділяються на власні та позикові, залежно від форми капіталу, який інвестується зовнішніми учасниками: як підприємницький капітал або як позикові кошти. Підприємницький капітал утворює залучені власні фінансові ресурси, а позиковий капітал — позикові кошти. Останні надаються підприємству на визначений термін за плату та на умовах повернення, здебільшого за рахунок банківських кредитів різної тривалості» [20, с.117].

У свою чергу, Кузнецова С. А. робить акцент на тому, що: «фінансові ресурси можна класифікувати за характером використання на цільові та універсальні. Цільові ресурси мають конкретне призначення і використовуються для досягнення зазначених цілей, наприклад, кошти амортизаційного фонду, резервного фонду, або бюджетних асигнувань. Універсальні фінансові ресурси можуть використовуватися для різних цілей, зокрема для інвестицій чи благодійних внесків. Також існує поділ фінансових ресурсів за кругообігом: на початкові — ті, з якими підприємство починає свою діяльність, і прирощені — ті, що генеруються в процесі роботи підприємства» [23, с.93].

Підсумовуючи вищезазначене, варто звернути увагу на те, що зростання особистих ресурсів суб'єкта господарювання прямо залежить від обсягу отриманого прибутку. Його можна збільшити шляхом реалізації нових товарів і виробів, накопичення обсягів продажів та зменшення витрат. Крім того, підприємство повинно продовжувати нарощувати чистий прибуток, який можна використовувати для створення різних фінансових фондів, розширення основного виробництва, впровадження новітніх технологій та виплати дивідендів акціонерам.

Вирішуючи питання щодо того, яку частку чистого прибутку спрямовувати на виплату доходів засновникам, зокрема у вигляді дивідендів, слід враховувати низку факторів. З одного боку, збільшення виплат дивідендів підвищує ринкову вартість акцій і покращує ділову репутацію компанії. З іншого боку, капіталізація чистого прибутку, тобто спрямування його на розвиток виробництва, є

найефективнішим джерелом фінансування подальшого функціонування підприємства [32].

Якщо підприємство протягом певного часу не приділяє достатньої уваги фінансуванню свого розвитку, це може призвести до застарілості технічного оснащення, накопичення виробничих витрат, втрати конкурентних позицій і, як результат, зниження прибутковості. Тому підприємству важливо впроваджувати регулярний економічний аналіз своєї діяльності, що дозволить створити інформаційно-аналітичну базу для прийняття стратегічних рішень щодо основних показників його функціонування.

Отже, фінансові ресурси підприємства відіграють важливу роль у його економічній діяльності, оскільки забезпечують фінансування поточних потреб та майбутнього розвитку. Вони представлені у формі грошових фондів і капіталу, які формуються через прибутки, накопичення та зовнішнє фінансування, і використовуються для забезпечення розширеного виробництва, виконання фінансових зобов'язань та економічного стимулювання. Незважаючи на численні визначення поняття «фінансові ресурси» серед науковців, єдиного підходу щодо його суті не існує, що зумовлено відмінностями у поглядах на класифікацію та структуру фінансових ресурсів. Основними характеристиками цих ресурсів є їхній розподільний характер, висока ліквідність, здатність до перетворення та виконання функції платіжного засобу. Фінансові ресурси поділяються за джерелами та структурою, що дозволяє ефективніше ними управляти, сприяючи фінансовій стабільності та інвестиційній привабливості підприємства.

1.2. Особливості управління фінансовими ресурсами підприємства

Управління фінансовими ресурсами господарюючого суб'єкта в ринковому середовищі є одним із найважливіших елементів, здатних значно вплинути на стійкість соціально-економічного розвитку підприємства. Саме ця сфера часто є

джерелом різноманітних фінансових ризиків, що виникають через можливі порушення договірних відносин і можуть призводити до серйозних наслідків: дестабілізації виробничих процесів, погіршення якості продукції, зростання фінансових витрат та зниження її конкурентоспроможності. Важливо дотримуватися збалансованого підходу до формування та використання фінансових ресурсів для підтримання платоспроможності й забезпечення ефективності виробництва. Як зазначає Добринь С. В., управління цими ресурсами є складним завданням, оскільки потребує забезпечення безперервності їх обігу разом із дохідністю та платоспроможністю [9, с.30].

На думку Малій О. Г., ефективне управління фінансовими ресурсами є основою оптимізації фінансової діяльності підприємства, включаючи впорядкування і збалансування всіх фінансових операцій [27, с.27].

Управління фінансовими ресурсами підприємства можна охарактеризувати як систему принципів і методів, що спрямовані на розробку та реалізацію управлінських рішень, пов'язаних із формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів.

За словами Бланка І.А., мета фінансового менеджменту полягає у забезпеченні необхідного обсягу фінансових ресурсів, відповідно до потреб розвитку підприємства, та їх ефективного використання у рамках основних напрямків діяльності. На підприємстві процес управління фінансовими ресурсами охоплює стадії їхнього формування, розподілу, а також використання й відтворення, безпосередньо включає механізми утворення власних і залучених ресурсів, які є ключовими джерелами для фінансування активів (як оборотних, так і необоротних), фінансової підтримки операційної та інвестиційної діяльності, підтримки соціально-економічного зростання, забезпечення виконання фінансових зобов'язань та підвищення ринкової вартості підприємства, а також досягнення його стратегічних і тактичних цілей [6, с.279].

Система управління фінансовими ресурсами підприємства являє собою частину загальної управлінської системи, яка спрямована на створення оптимальних умов для формування й використання та структурування

фінансових ресурсів, що підтримують господарську діяльність і сприяють зростанню добробуту власників як у теперішньому, так і в майбутньому [9, с.30].

Ефективна система управління фінансовими ресурсами повинна інтегрувати логічну модель управління з довгостроковими стратегічними цілями підприємства, а також із методами, важелями та інструментами, які її підтримують.

Це управління є безперервним процесом, що забезпечує планування діяльності та досягнення поставлених цілей, орієнтуючись на економічний і ресурсний потенціал підприємства та адаптуючи його діяльність до потреб ринку. Пріоритетність певних цілей може варіюватися в залежності від галузі, позиції на ринку та інших факторів, але досягнення успіху здебільшого залежить від якості менеджменту. Ефективний менеджмент повинен мати високий професійний рівень, гнучкість у реагуванні на зміну умов та здатність не тільки збирати й аналізувати інформацію, а й розробляти та приймати відповідні управлінські рішення [16, с.39].

Управління фінансовими ресурсами підприємства має забезпечувати декілька ключових аспектів:

- по-перше, визначення оптимальних напрямів розподілу фінансових ресурсів, адаптованих до специфіки кожного бізнесу;
- по-друге, створення та раціональне використання наявних фінансових фондів;
- по-третє, прийняття фінансових рішень, що підтримують ринкову стійкість компанії; і, нарешті, ідентифікацію основних внутрішніх і зовнішніх загроз, включаючи дії поточних і можливих конкурентів [22].

Отже, управління фінансовими ресурсами спрямоване на виконання важливих завдань, серед яких формування необхідного обсягу коштів, їх оптимальний розподіл та зниження фінансових ризиків, пов'язаних із залученням ресурсів із різних джерел.

Система управління фінансовими ресурсами складається з певних форм та методів, що забезпечують ефективний обіг коштів та управління фінансами

підприємства. Ефективність цієї системи досягається тоді, коли вона не тільки забезпечує раціональне використання існуючих ресурсів, але й відкриває можливості для майбутнього зростання та розвитку компанії.

Виходячи з досліджень [18; 24; 27], на рис. 1.3 надано докладну характеристику основних елементів системи управління фінансовими ресурсами підприємства.

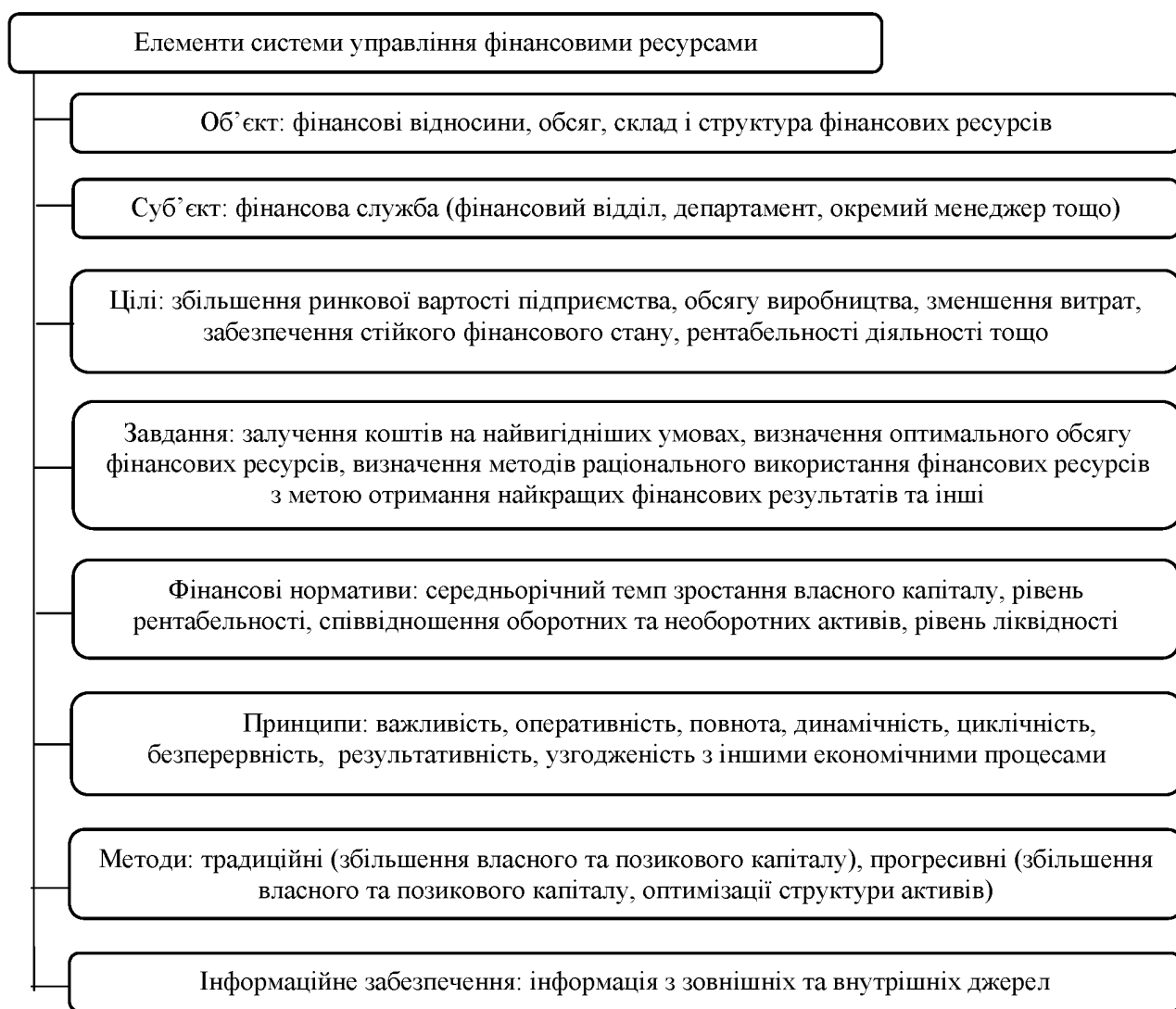

Рис. 1.3. Складові системи управління фінансовими ресурсами підприємства [12, с.82; 24]

Особливу увагу варто звернути на класифікацію методів управління фінансовими ресурсами, відображену на рисунку, оскільки вони представляють собою набір прийомів та способів впливу на об'єкт управління з метою досягнення стратегічних цілей підприємства. Ретельно обрані та обґрунтовані

методи можуть значно сприяти ефективності системи управління фінансами.

Погоджуючись із позицією Меренкової Л.О. [30], зазначимо, що вона виділяє методи на традиційні та прогресивні. Прогресивні методи орієнтовані на застосування фінансових інструментів широкого спектра, таких як похідні цінні папери, депозитарні розписки та корпоративні облігації, що відкриває підприємствам доступ не лише до внутрішнього, але й до міжнародного фінансового ринку.

Однак у сучасних умовах для багатьох українських підприємств застосування прогресивних методів є обмеженим або зовсім неможливим. Це обумовлено низьким рівнем інвестиційної привабливості, через який успішне розміщення випущених цінних паперів є складним завданням, а також обмеженим доступом малого та середнього бізнесу, на відміну від великих корпорацій, до міжнародних фінансових ринків. Крім того, високі накладні витрати, пов'язані з емісією, знижують економічну ефективність залучення коштів через фондовий ринок, а недостатній рівень знань і навичок працівників у цій сфері також перешкоджає ефективному використанню таких методів управління.

Щодо традиційних методів управління фінансовими ресурсами, слід зазначити, що збільшення позикового капіталу через залучення кредитів є доволі складним завданням для підприємств. Це пояснюється обмеженістю доступних кредитних ресурсів, високими процентними ставками за користування ними та значними ризиками, що з ними пов'язані. Отже, можна стверджувати, що обидві групи методів управління мають свої сильні сторони й обмеження. У контексті мінливого економічного середовища та прогресу в сфері фінансового менеджменту сьогодні існує нагальна потреба у розширенні й удосконаленні управлінських методів, які можна було б ефективно впроваджувати в діяльність вітчизняних підприємств з урахуванням їх специфічних умов [38, с.60].

Вивчення проблем із управління фінансовими ресурсами підприємства свідчить про доцільність розробки оновленого механізму управління, який би був адаптований до умов сучасного господарювання.

Механізм управління фінансовими ресурсами підприємства включає такі ключові аспекти:

- визначення цілей і завдань для ефективного використання фінансових ресурсів; вдосконалення методології аналізу ефективності фінансових ресурсів усіх видів; розроблення і впровадження шляхів оптимізації управлінських процесів;
- створення методики оперативного контролю над високоліквідними обіговими активами підприємства;
- розробка стратегії загального управління фінансовими ресурсами, а також використання економічних моделей і методів для ухвалення управлінських рішень [13, с.182].

Ефективність управління фінансами на загальний фінансовий стан підприємства здійснює безпосередній вплив. Обсяг і склад фінансових ресурсів залежать від обсягу виготовленої підприємством продукції і його результативності. Таким чином, власний, позиковий та залучений капітал, який формує фінансові ресурси підприємства з одного боку і забезпечує його активи, з іншого боку виступає як зобов'язання перед різними учасниками – юридичними, фізичними особами та, безпосередньо, державою [22]. Основні управлінські завдання у цій сфері включають попереднє виявлення випадкових змін, які можуть порушити плани управління фінансовими ресурсами, і розробку заходів для своєчасного реагування на ризики або підтримки перспективних можливостей.

Отже, управління фінансовими ресурсами передбачає побудову системи для збору, обробки та аналізу інформації про ключові чинники, що можуть суттєво вплинути на їх формування, особливо коли мова йде про залучення позикових коштів підприємством.

До кола функціональних завдань, які потребують створення системи аналітичного моніторингу для управління зовнішніми джерелами фінансових ресурсів, належать такі аспекти:

- проведення комплексного аналізу та узагальнення параметрів щодо

необхідних обсягів фінансів, а також контроль за дотриманням фактичних умов отримання залучених ресурсів згідно із показниками, які передбачені угодами і планами;

- юридичний супровід угод із залучення зовнішніх фінансів, включаючи перевірку виконання умов контрактів, участь у вирішенні як конфліктів, так і комерційних спорів відносно узгодження питань щодо застосування штрафних санкцій тощо;

- організація документарного та аналітичного забезпечення управлінських рішень, що повинні ухвалюватися керівництвом підприємства стосовно залучення додаткових фінансів із зовнішніх джерел [26].

Відповідно до цього підходу, управління фінансовими ресурсами підприємства розглядається як низка управлінських дій, які спрямовуються на визначення цілей, вибір джерел залучення фінансів і їхніх форм, а також розробку методів контролю та впливу для досягнення цих цілей.

У структурі управлінських завдань, на які спрямований процес, виділяються: проміжні завдання (забезпечення безперебійного постачання необхідних фінансових ресурсів за погодженими умовами у визначені терміни); кінцеві завдання (створення умов для накопичення фінансових ресурсів, що відповідають потребам фінансування встановлених цілей загального економічного розвитку підприємства) [21, с.80].

Отже, управління фінансовими ресурсами — це складний багатофакторний процес, що варіюється залежно від розмірів суб'єкта господарювання та його галузевої приналежності. Ефективне функціонування системи управління фінансами підприємства значною мірою залежить від її здатності швидко адаптуватися до непередбачуваних обставин. Кожен господарюючий суб'єкт повинен орієнтуватися на той критерій, який на даний момент є найдоцільнішим для його діяльності.

1.3.Методичні підходи до оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства

Ефективність управління фінансовими ресурсами значною мірою залежить від якості організації їх аналізу. Аналіз фінансових ресурсів підприємства є важливою складовою загальної системи управління та полягає у процесі опрацювання, трансформації й використання інформації задля підвищення конкурентоспроможності підприємства. Формалізація управління фінансовими ресурсами базується на розробці системи показників, які відображають різноманітні параметри та результати діяльності [18, с.53]. Це дозволяє вважати аналіз фінансових ресурсів ключовою технологічною ланкою в управлінській системі, яка забезпечує її якісну основу.

Савицька Г. В. підкреслює важливість інформації та різні підходи до аналізу й оцінки ефективності використання фінансових ресурсів. Вона зазначає, що загальна оцінка ефективності заснована на показнику рентабельності сукупного капіталу, але методи його розрахунку варіюються залежно від інтересів різних сторін, таких як держава, власники або кредитори [46, с.532].

Аналіз дає можливість оцінити якість управлінських рішень, повноту та достовірність інформації для їх обґрунтування, а також дозволяє виявити ризики й можливості для фінансового маневру. Це дає змогу визначити стратегію і тактику діяльності суб'єкта господарювання [45, с.236].

Під час аналізу фінансових ресурсів підприємства вирішуються такі основні завдання:

1. Оцінка забезпеченості суб'єкта господарювання фінансовими ресурсами.
2. Розрахунок оптимальних обсягів, складу й структури фінансових ресурсів.
3. Оцінка ефективності як використання так і розміщення фінансових ресурсів.

4. Розробка фінансової стратегії господарюючого суб'єкта.
5. Дослідження впливу позитивних і негативних факторів на формування, розміщення та використання фінансових ресурсів.
6. Аналіз динаміки змін у фінансовому забезпеченні.
7. Виявлення резервів для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами.
8. Розробка рішень для усунення виявлених недоліків і використання резервів для покращення управління фінансами [28, с.29].

Важливо підкреслити, що у ході аналізу фінансових ресурсів підприємства необхідно забезпечити узгодженість завдань для досягнення максимальної ефективності. Проведення такого аналізу повинно бути частиною технологічного процесу, в якому відбувається перетворення у вихідні показники первинної облікової інформації. Ці показники, а також оптимальні шляхи їх використання, стають базою для інформаційного забезпечення управління фінансовими ресурсами.

Технологія аналізу фінансових ресурсів передбачає визначення методів збору та обробки даних, які дозволяють отримати об'єктивну оцінку фінансового стану підприємства, визначити тенденції розвитку, а також резерви для підвищення ефективності використання фінансових коштів та пошуку шляхів їх реалізації.

Для ефективно оцінки фінансових ресурсів й виявлення можливостей щодо оптимізації їхнього формування та використання застосовуються наступні аналітичні методи [25, с.121]:

- традиційні методи економічної статистики, серед яких використання групування, відносних і середніх величин, графічне зображення даних, індексний метод, а також елементарна обробка показників у динаміці;
- класичні методи аналізу господарської діяльності та фінансового аналізу, такі як ланцюгові підстановки, арифметичні різниці, балансовий метод, метод відсоткових чисел, розрахунок простих і складних відсотків, дисконтування, диференціальний та інтегральний методи;

- методи математичної статистики, що дозволяють вивчати зв'язки між показниками, такі як кореляційний, регресійний, дискримінантний, дисперсійний, факторний та коваріаційний аналізи;

- економетричні методи, включаючи матричні розрахунки та теорію міжгалузевого балансу.

Широко використовується в практиці управління зарубіжними компаніями модель Дюпона, яка є чітко структурованою факторною залежністю головних складових фінансової звітності господарюючого суб'єкта. Ця модель пояснює, як на рентабельність власного капіталу здійснюють вплив такі фактори, як рентабельність продажів, оборотність активів та фінансовий важіль. Важливість цих факторів зумовлена тим, що вони охоплюють усі аспекти фінансово-господарської діяльності підприємства, відображаючи його статичний і динамічний стан, а також дані бухгалтерської звітності. Перший фактор узагальнює інформацію зі звіту про фінансові результати, другий стосується активів балансу, а третій - пасивів балансу [20, с.119].

Для визначення впливу окремих факторів у детермінованих моделях застосовується метод ланцюгових підстановок. Він дозволяє оцінити вплив кожного фактору на зміну результативного показника, поступово замінюючи базисні величини кожного з факторів на фактичні у звітному періоді. Завдяки цьому методу можна визначити, який з факторів найбільше вплинув на зменшення результативного показника, що дає можливість менеджерам зосередитися на найпроблемніших аспектах діяльності підприємства.

Визначення джерел формування фінансових ресурсів суб'єкта господарювання із використанням цих методів допомагає виявити зміни в структурі капіталу, визначити їх наслідки та причини, а також оцінити рівень забезпеченості власними фінансовими ресурсами і залежність від зовнішнього фінансування. Вирішення цих питань сприяє досягненню основної мети фінансового аналізу — отримання ключових параметрів, що надають точну і узагальнену оцінку змін, пов'язаних із фінансовими ресурсами підприємства, та відповідають інформаційним потребам для подальших досліджень [36, с.41].

Пропонується також вдосконалити методику аналізу джерел формування фінансових ресурсів, адже стан підприємства значною мірою залежить від ефективності їх розподілу та використання. Для цього використовуються різноманітні підходи і методи аналізу, що допомагають забезпечити комплексне управління фінансовими ресурсами підприємства.

У контексті прийняття управлінських рішень розрізняють кілька видів аналізу фінансових ресурсів підприємства: дослідження формування основних складових фінансових ресурсів суб'єкта господарювання; аналіз напрямків використання цих фінансових ресурсів; оцінка фінансової структури бізнесу; операції, що здійснюються за рахунок фінансових ресурсів компанії.

За суб'єктами, які проводять аналіз фінансових ресурсів підприємства, виокремлюють зовнішній і внутрішній аналіз. Внутрішній аналіз проводиться всередині суб'єкта господарювання з метою покращення управління підприємством його фінансовими ресурсами, а також планування діяльності. Його результати, як правило, є комерційною таємницею. Зовнішній аналіз базується на публічній фінансовій звітності та здійснюється сторонніми аналітиками. Через це він є менш детальним, але формалізованим, а його результати доступні для інвесторів, акціонерів, кредиторів і навіть конкурентів [10, с.9].

Залежно від рівня деталізації, аналіз поділяється на поглиблений, експрес-аналіз і ситуаційний аналіз. Така класифікація зумовлена різними потребами підприємства: від детального аналізу з використанням широкого спектра аналітичних інструментів до спрощеного експрес-аналізу. Експрес-аналіз дозволяє швидко оцінити динаміку ключових показників без зайвих витрат часу та ресурсів, що важливо для оперативного управління. Ситуаційний аналіз, у свою чергу, застосовується в умовах невизначеності та дозволяє вирішувати конкретні управлінські завдання, пов'язані з фінансовими ресурсами, в залежності від змін зовнішніх або внутрішніх обставин.

Для порівняння виділяють два основні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємства: якісний і кількісний аналіз. Якісний аналіз ґрунтується на

оцінці властивостей та характеристик досліджуваних процесів і явищ, використовуючи експертні висновки та порівняльні характеристики. У свою чергу, кількісний аналіз зосереджується на вимірюванні числових показників, що дозволяє оцінити рівень чутливості економічних явищ до змін різних факторів [18, с.52].

Інформація, що використовується для аналізу фінансових ресурсів, включає базові та розрахункові показники. Аналіз розрахункових показників дозволяє отримати дані з високим рівнем зіставності, що сприяє проведенню більш детальних досліджень і глибшому розумінню проблематики.

Залежно від охоплення об'єктів, аналіз може бути суцільним або вибіркоvim. При вибіркоvim підході висновки базуються на аналізі частини об'єктів, що дозволяє прискорити процес та оперативніше ухвалювати управлінські рішення, на відміну від суцільного аналізу, де вивчаються всі об'єкти.

Щодо змісту аналізу, він включає оцінку обсягів, динаміки, структури фінансових ресурсів, аналіз вартості їх складових і ефективності управління ними.

Аналітичні дані про фінансові ресурси підприємства можуть подаватися у текстовому, табличному або графічному форматах. Найбільш ефективними та зручними для сприйняття є останні два. Таблиці забезпечують кращу наочність і структурування даних, тоді як графіки допомагають швидше візуалізувати інформацію та порівнювати показники [28, с.30].

Обраний період аналізу визначає глибину, точність та своєчасність результатів. За часовим підходом розрізняють перспективний, поточний та ретроспективний аналізи фінансових ресурсів. Перспективний аналіз дозволяє приймати рішення щодо майбутнього управління фінансами, досліджуючи умови їх формування та використання в майбутньому. Поточний аналіз спрямований на оперативну оцінку відхилень від запланованих параметрів та виявлення проблем, щоб вчасно ухвалити коригувальні рішення для уникнення негативних тенденцій та ефективного розподілу ресурсів.

Особливу важливість має перспективний аналіз, оскільки він дозволяє поєднати тактичні цілі з реалізацією стратегічної мети, що змінює не лише критерії оцінки, але й підходи до аналітичного пошуку. Ретроспективний аналіз охоплює минулі звітні періоди (наприклад, квартал або рік) і надає можливість детально вивчити історію управління фінансовими ресурсами, виявити ключові тенденції, чинники впливу, а також виявити недоліки та резерви для підвищення ефективності їх використання [18, с.56].

Аналіз фінансових ресурсів підприємства може проводитися як вручну, так і за допомогою комп'ютерних технологій. Використання сучасних комп'ютерних інструментів у процесі аналізу забезпечує комплексність, системність, оперативність та точність вивчення фінансового стану підприємства, а також дає можливість виявляти тенденції та закономірності в розвитку фінансових ресурсів.

Цей аналіз виконується в рамках технологічного процесу, який передбачає перетворення первинних облікових даних у кінцеві показники та визначення оптимальних напрямів використання фінансових ресурсів. Такі показники стають основою інформаційного забезпечення для управління фінансами підприємства. Суть технології аналізу полягає у виявленні методів збору та обробки даних, які дозволяють об'єктивно оцінити фінансовий стан, прогнозувати розвиток і знаходити шляхи для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів [11, с.27].

Для проведення глибокого аналізу фінансових ресурсів і визначення можливостей покращення їх ефективності можуть застосовуватися різні методи, серед яких:

1. Класичні методи фінансового аналізу, як-от: ланцюгові підстановки, арифметичні різниці, балансовий метод, метод відсоткових чисел, дисконтування тощо.

2. Традиційні методи економічної статистики, такі як: середні та відносні величини, групування, індексний метод, графічний аналіз і аналіз показників у динаміці.

3. Методи математичної статистики, зокрема: кореляційний, регресійний, факторний аналіз та інші.

4. Економетричні методи, серед яких: матричні моделі та теорії міжгалузевого балансу [25, с.121].

Ці інструменти дозволяють отримати повну картину фінансового стану підприємства та визначити шляхи оптимізації використання ресурсів.

Враховуючи завдання, які необхідно вирішити під час аналізу фінансових ресурсів підприємства, а також методичні підходи, що використовуються для оцінки ефективності їх застосування, доцільно структурувати процес аналізу у вигляді схеми (рис. 1.4).

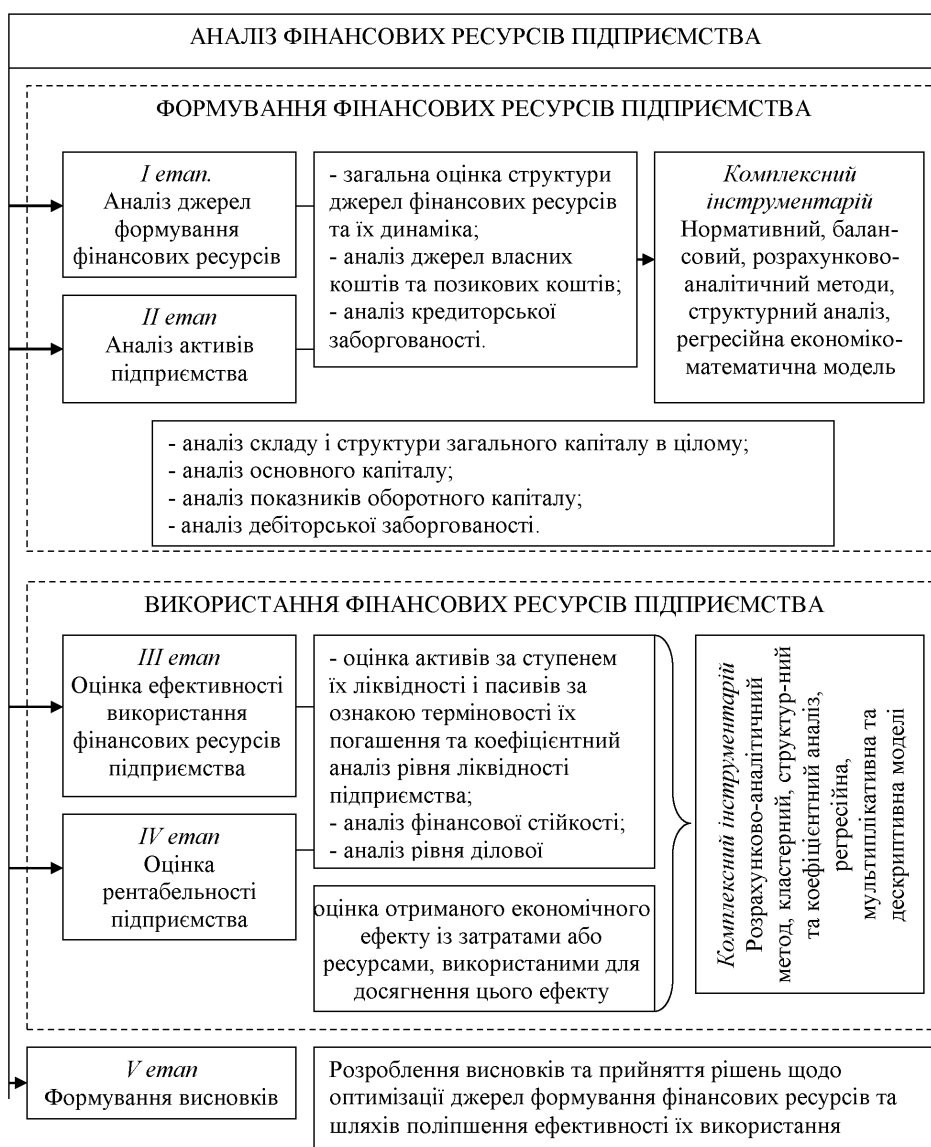

Рис. 1.4. Структурна схема аналізу фінансових ресурсів підприємств

Отже, можна дійти висновку, що основою аналізу фінансового стану підприємства є вивчення фінансових ресурсів, їхньої якості та ефективності управління, що здійснюється через розрахунок відповідних фінансових показників.

Висновки до розділу 1

Під час вивчення теоретико-методичних підходів до управління фінансовими ресурсами підприємства були зроблені наступні висновки:

1. Аналіз економічної сутності фінансових ресурсів підтвердив, що вони являються ключовим елементом економічної діяльності підприємства, забезпечуючи фінансування поточних операцій і майбутнього розвитку. Вони формуються через прибутки, накопичення та залучення зовнішніх коштів, мають розподільний характер і високу ліквідність. Різні підходи до визначення та класифікації фінансових ресурсів відображають їхню складність та багатогранність, але загалом вони спрямовуються на розширене виробництво, виконання фінансових зобов'язань і стимулювання економічного зростання підприємства. Класифікація фінансових ресурсів підприємства є достатньо важливою для управління їх формуванням, а також використанням. Вона дає можливість розрахувати правильне співвідношення між власними і позиковими ресурсами, яке б сприяло зміцненню фінансового стану суб'єкта господарювання, а також створить дієвий механізм управління.

2. Було визначено, що управління фінансовими ресурсами підприємства виступає ключовим чинником його стійкості та конкурентоспроможності в умовах ринкової економіки. Воно охоплює формування, розподіл і ефективне використання коштів для підтримки виробничих процесів і забезпечення прибутковості. Однією з основних проблем є виникнення фінансових ризиків, пов'язаних з порушенням договірних зобов'язань, що може призвести до дестабілізації діяльності підприємства. Тому важливо впроваджувати збалансований підхід до управління фінансами, спрямований на підтримку

ліквідності та забезпечення фінансової стійкості.

3. Аналіз методичних підходів до оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства підтвердив, що ефективне управління фінансовими ресурсами передбачає комплекс заходів, таких як оптимізація фінансових операцій, контроль за обігом коштів і стратегічне планування. Воно повинно враховувати як внутрішні, так і зовнішні фактори впливу, зокрема потреби ринку та конкурентне середовище. Важливою складовою цього процесу є аналіз та адаптація управлінських рішень для досягнення довгострокових цілей підприємства, що сприяє його сталому розвитку та підвищенню ринкової вартості.

4. Визначено, що ефективність управління фінансовими ресурсами підприємства безпосередньо залежить від якості їх аналізу та використання отриманої інформації. Такий аналіз є важливою складовою управлінської системи, оскільки він дозволяє оцінити наявні фінансові ресурси, їх структуру та ефективність використання. Завдяки цьому можливо виявити фінансові резерви, оптимізувати витрати, підвищити рентабельність і конкурентоспроможність підприємства, а також прийняти обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на довгостроковий розвиток та фінансову стабільність.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ
ДП «ЧЕРНІВЕЦЬКЕ ВІЙСЬКОВЕ ЛІСНИЦТВО» ЗА 2019-2023 РОКИ2.1. Аналіз динаміки, складу та структури джерел формування фінансових
ресурсів підприємства

На будь-якому підприємстві фінансові ресурси відображаються в пасиві балансу, і вони формуються за рахунок двох основних джерел — власних і позикових. Підтримка фінансової стійкості підприємства вимагає, щоб вкладені в діяльність ресурси поверталися через грошові надходження, а отриманий прибуток сприяв зменшенню залежності від зовнішніх джерел фінансування [28, с.108]. Хоча самоокупність з погляду витрат є переважною, підприємства часто використовують позикові кошти. ДП «Чернівецьке військове лісництво» також не є винятком, оскільки його пасив складають як власні, так і позикові ресурси. У табл. 1.1, на основі додатків А.1, А.2, А.3, А.4, А.5 та Б.1, Б.2, Б.3, Б.4, Б.5, відображено динаміку капіталу ДП «Чернівецьке військове лісництво» за 2019-2023 роки.

Таблиця 2.1

Динаміка складу та структури джерел формування фінансових ресурсів
ДП «Чернівецьке військове лісництво» за 2019-2023 роки

	Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютний приріст, +,-	
							2023 / 2019	2023 / 2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Власний капітал, тис. грн.	19187	19210	19245	19294	19351	164	57
1.1.	у % до капіталу	86,01	89,43	87,94	84,81	87,93	1,92	3,12
1.2.	Наявність ВОК, тис. грн.	607	954	1247	1567	1975	1368	408

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.	Позиковий капітал, тис. грн.	3121	2271	2639	3456	2657	-464	-799
2.1.	у % до капіталу	13,99	10,57	12,06	15,19	12,07	-1,92	-3,12
3.	Всього капіталу, тис. грн.	22308	21481	21884	22750	22008	-300	-742

Дані табл. 2.1 вказують на неоднозначну динаміку капіталу ДП «Чернівецьке військове лісництво» за аналізований період. Зокрема, у 2019-2020 роках спостерігається зниження обсягу на 827 тис. грн., що становить 3,71%, тоді як у 2020–2022 роках спостерігається приріст капіталу підприємства на 1269 тис. грн., або 5,91%. У той же час у 2022–2023 роках зафіксовано зниження обсягу капіталу на 742 тис. грн. або 3,26%. Відтак, у 2023 році капітал ДП «Чернівецьке військове лісництво» мав найменше за досліджуваний період значення у 22008 тис. грн., що на 300 тис. грн. або 1,34% менше ніж у 2019 році. Така тенденція може бути негативно оцінена, оскільки скорочення капіталу було викликане частковим скороченням обсягу діяльності або її стабілізацією на поточному рівні.

Особливу увагу слід звернути на динаміку власного капіталу підприємства. Протягом п'ятирічного періоду власний капітал демонструє стабільне зростання, починаючи з 19187 тис. грн. у 2019 році до 19351 тис. грн. у 2023 році. Абсолютний приріст за цей час склав 164 тис. грн. або 0,85%. Це невелике, але стійке зростання свідчить про стабільну фінансову основу ДП «Чернівецьке військове лісництво». У порівнянні з 2022 роком приріст власного капіталу становить лише 57 тис. грн. або 0,30, що вказує на незначні зміни протягом останнього року.

ДП «Чернівецьке військове лісництво» здійснює фінансування своїх ресурсів в основному за рахунок власного капіталу. У 2019 році частка власного капіталу становила 86,01%, і до 2023 року вона зросла до 87,93%. Хоча у 2021 році частка власного капіталу знизилася і склала найменше за досліджуваний період значення – 84,81%. У 2023 році відбулося відновлення,

тобто абсолютне зростання частки власного капіталу за весь досліджуваний період склало 1,92%, а в порівнянні з 2022 роком – 3,12%, що свідчить про зміцнення позицій власних коштів у фінансовій структурі.

Обсяг власного оборотного капіталу значно зріс, а саме з 607 тис. грн. у 2019 році до 1975 тис. грн. у 2023 році, що означає приріст на 1368 тис. грн. або 225,37% протягом всього періоду. Це свідчить про суттєве покращення ліквідності та збільшення оборотних активів ДП «Чернівецьке військове лісництво». У порівнянні з 2022 роком, власний оборотний капітал зріс на 408 тис. грн. або 26,04%, що підтверджує позитивну динаміку управління оборотними активами.

Позиковий капітал підприємства за період 2019-2023 років знизився з 3121 тис. грн. до 2657 тис. грн., що демонструє загальне скорочення на 464 тис. грн. або 14,87%. Це позитивна тенденція, яка свідчить про зниження залежності ДП «Чернівецьке військове лісництво» від зовнішнього фінансування. У порівнянні з 2022 роком позиковий капітал скоротився на 799 тис. грн. або 25,60%, що є суттєвим показником для одного року.

Відповідно, частка позикового капіталу у загальній структурі зменшилася з 13,99% у 2019 році до 12,07% у 2023 році, що демонструє зменшення зовнішніх зобов'язань підприємства. Зниження становить 1,92% за весь досліджуваний період і 3,12% у порівнянні з 2022 роком.

Власний капітал ДП «Чернівецьке військове лісництво» складається з таких елементів: статутний (пайовий) капітал, капітал в дооцінках, додатковий капітал, а також нерозподілений прибуток. Динаміка складу та структури власного капіталу досліджуваного підприємства відображена у табл. 2.2.

Зокрема, обсяги зареєстрованого капіталу, капіталу в дооцінках та додаткового капіталу не змінювались протягом досліджуваного періоду. Так, згідно Статуту ДП «Чернівецьке військове лісництво» (додаток В) зареєстрований капітал – це майно підприємства, склад якого передбачає належні йому основні засоби, та становить 1513 тис. грн. Частка зареєстрованого капіталу у складі власного капіталу дещо зменшилася з 7,89%

у 2019 році до 7,82% у 2023 році. Це скорочення не є значним і свідчить про незначне зниження частки цього елементу у структурі власного капіталу. Абсолютне скорочення становить 0,07% за весь досліджуваний період, а також 0,02% за останній рік.

Таблиця 2.2

Динаміка складу та структури власного капіталу ДП «Чернівецьке
військове лісництво» за 2019-2023 роки

	Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютний приріст, +,-	
							2023 / 2019	2023 / 2022
1	Зареєстрований капітал, тис. грн.	1513	1513	1513	1513	1513	0	0
1.1	у % до власного капіталу	7,89	7,88	7,86	7,84	7,82	-0,07	-0,02
2	Капітал в дооцінках, тис. грн.	18073	18073	18073	18073	18073	0	0
2.1	у % до власного капіталу	94,19	94,08	93,91	93,67	93,40	-0,80	-0,28
3	Додатковий капітал, тис. грн.	25	25	25	25	25	0	0
3.1	у % до власного капіталу	0,13	0,13	0,13	0,13	0,13	0,00	0,00
4	Нерозподілений прибуток, тис. грн.	-424	-401	-366	-317	-260	164	57
4.1	у % до власного капіталу	-2,21	-2,09	-1,90	-1,64	-1,34	0,87	0,30
5	Власний капітал, тис. грн.	19187	19210	19245	19294	19351	164	57

Як і зареєстрований капітал, капітал у дооцінках залишається незмінним протягом всього досліджуваного періоду на рівні 18073 тис. грн. Частка цього капіталу в загальній структурі власного капіталу знижується з 94,19% у 2019 році до 93,40% у 2023 році, тобто на -0,80%, що свідчить про поступове зменшення відносного впливу цієї статті на власний капітал ДП «Чернівецьке військове лісництво».

Додатковий капітал упродовж аналізованого періоду також залишався стабільним на рівні 25 тис. грн. Аналогічно і частка додаткового капіталу у

складі власного капіталу, яка протягом досліджуваного періоду складала 0,13%.

Відтак, зміни у обсягах власного капіталу підприємства відбулись лише за рахунок коливання непокритого збитку. Так, у 2019 році він становив 424 тис. грн., а до 2023 року скоротився до 260 тис. грн., що на 164 тис. грн. або 38,68% менше. Частка нерозподіленого прибутку у складі власного капіталу змінюється із -2,21% у 2019 році до -1,34% у 2023 році. Це покращення на 0,87% за весь досліджуваний період і на 0,30% за останні два роки свідчить про поступове відновлення фінансової стабільності підприємства.

Отже, загальна структура власного капіталу ДП «Чернівецьке військо лісництво» залишається стабільною, з незначними змінами в частках його складових. Незмінність зареєстрованого капіталу, капіталу в дооцінках та додаткового капіталу свідчить про стабільність структури капіталу, але з незначним зменшенням їх відносної ваги у загальному власному капіталі. Найбільш позитивним фактором є покращення показника нерозподіленого прибутку, що демонструє поступове скорочення збитковості підприємства.

Кожне підприємство здійснює свою діяльність переважно за рахунок власних коштів, але при їхній нестачі може залучати позикові ресурси. ДП «Чернівецьке військо лісництво» у період з 2019 по 2023 роки не користувалося банківськими кредитами для фінансування своєї діяльності, як довгостроковими, так і короткостроковими. Позикові ресурси підприємства склалися з довгострокових зобов'язань (лише на початку 2019 року) і поточних зобов'язань.

Тобто, у 2023 році спостерігається зменшення обсягу позикових фінансових ресурсів, а саме на 464 тис. грн. або 14,87% в порівнянні з 2019 роком і на 799 тис. грн. або 23,12% в порівнянні з 2022 роком. Дані тенденції відбулись за рахунок наступних змін:

– у 2019 році кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги становила 190 тис. грн., а в 2023 році – 218 тис. грн., що показує незначне зростання на 28 тис. грн. за досліджуваний період. Однак, порівняно з 2022 роком, заборгованість зменшилася на 211 тис. грн., що може вказувати на

покращення взаєморозрахунків з постачальниками;

Таблиця 2.3

Динаміка складу та структури позикового капіталу ДП «Чернівецьке
військове лісництво» за 2019-2023 роки

	Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютний приріст, +,-	
							2023 / 2019	2023 / 2022
1.	Поточні зобов'язання і забезпечення	3121	2271	2639	3456	2657	-464	-799
1.1.	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	190	149	146	429	218	28	-211
	у % до п. 1	6,09	6,56	5,53	12,41	8,20	2,12	-4,21
1.2.	Кредиторська заборгованість розрахунками з бюджетом	1583	1211	848	165	959	-624	794
	у % до п. 1	50,72	53,32	32,13	4,77	36,09	-14,63	31,32
1.3.	Кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	104	94	123	116	86	-18	-30
	у % до п. 1	3,33	4,14	4,66	3,36	3,24	-0,10	-0,12
1.4.	Кредиторська заборгованість з оплати праці	353	195	0	615	0	-353	-615
	у % до п. 1	11,31	8,59	0,00	17,80	0,00	-11,31	-17,80
1.5.	Кредиторська заборгованість за одержаними авансами	411	491	505	972	358	-53	-614
	у % до п. 1	13,17	21,62	19,14	28,13	13,47	0,30	-14,65
1.6.	Поточні забезпечення	397	109	970	1120	998	601	-122
	у % до п. 1	12,72	4,80	36,76	32,41	37,56	24,84	5,15
1.7.	Інші поточні зобов'язання	83	22	47	39	38	-45	-1
	у % до п. 1	2,66	0,97	1,78	1,13	1,43	-1,23	0,30

– кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом демонструє значні коливання: у 2019 році заборгованість складала 1583 тис. грн., у 2020 році зменшилася до 848 тис. грн., а до 2023 року зросла до 959 тис. грн. Загалом

за досліджуваний період відбулося скорочення заборгованості на 624 тис. грн. або 20,47%, але у порівнянні з 2022 роком вона зросла на 794 тис. грн. або 481,21, що вказує на збільшення зобов'язань перед бюджетом;

- кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування у 2019 році становила 104 тис. грн., а в 2023 році – 86 тис. грн., що вказує на незначне скорочення на 18 тис. грн. або 17,31% за досліджуваний період;

- заборгованість з оплати праці демонструє значні коливання: у 2019 році вона становила 353 тис. грн., у 2021 році — 0 тис. грн., а в 2022 році різко зросла до 615 тис. грн. У 2023 році знову скоротилася до нуля. Це свідчить про те, що підприємство вирішувало питання заборгованості з виплат працівникам, але у 2022 році цей показник різко погіршився;

- заборгованість за авансами у 2019 році становила 411 тис. грн., у 2023 році вона знизилася до 358 тис. грн., що означає скорочення на 53 тис. грн. або 12,90%. Однак, за рік, порівняно з 2022 роком, заборгованість за авансами скоротилася значно більше – на 614 тис. грн. або 63,17%;

- обсяг поточних забезпечень зріс з 397 тис. грн. у 2019 році до 998 тис. грн. у 2023 році, що є значним приростом на 601 тис. грн. або 151,39%. Це свідчить про те, що підприємство акумулює більше резервів для покриття своїх поточних витрат. У порівнянні з 2022 роком цей показник скоротився на 122 тис. грн. або 10,89%, але загалом залишається на високому рівні;

- інші зобов'язання зменшилися з 83 тис. грн. у 2019 році до 38 тис. грн. у 2023 році, що свідчить про скорочення на 45 тис. грн. або 54,22%. Це вказує на зменшення різних неосновних зобов'язань підприємства. У порівнянні з 2022 роком зниження було незначним – всього на 1 тис. грн. або 2,56%.

Аналіз структури позикового капіталу ДП «Чернівецьке військово-лісництво» за 2019–2023 роки показує значні коливання у ключових складових. У 2019 році найбільшу питому вагу мала кредиторська заборгованість розрахунками з бюджетом – 50,72%. Це свідчить про те, що більшість позикового капіталу підприємства припадала на заборгованість перед бюджетом. Проте до 2022 року цей показник суттєво знизився до 4,77%, але

знову зріс до 36,09% у 2023 році. Ці коливання можуть бути наслідком зміни підходів до виплати податків і бюджетних платежів.

У 2023 році найбільшу питому вагу в структурі займали поточні забезпечення – 37,56%, що є найбільшим показником за весь аналізований період. У 2019 році їхня частка була значно нижчою — 12,72%, але за цей час вона зросла на 24,84%. Таке суттєве збільшення вказує на накопичення резервів для покриття поточних витрат і ризиків.

Найменшу питому вагу протягом всього аналізованого періоду мали інші поточні зобов'язання. У 2019 році частка інших зобов'язань становила 2,66%, а до 2023 року знизилася до 1,43%.

Отже, ДП «Чернівецьке військове лісництво» демонструє загалом стабільну фінансову стійкість, що підкріплюється зростанням власного капіталу та суттєвим збільшенням власних оборотних коштів. Водночас скорочення позикового капіталу підприємства свідчить про зниження залежності від зовнішніх джерел фінансування, що є позитивною тенденцією. Невелике зменшення загального капіталу можна оцінити нейтрально, враховуючи загальне поліпшення структури фінансування.

2.2. Аналіз ефективності розміщення фінансових ресурсів підприємства

Детальніше дослідження фінансових ресурсів ДП «Чернівецьке військове лісництво» відносно напрямків вкладень у активи підприємства дає можливість зробити висновок про ефективність їх розміщення.

Протягом 2019-2023 років обсяг активів ДП «Чернівецьке військове лісництво», як зазначено в табл. 2.4, зменшився з 22 308 тис. грн до 22 008 тис. грн, тобто на 300 тис. грн або на 1,34%. Найбільш значне скорочення активів відбулося у 2023 році, коли їх обсяг знизився на 742 тис. грн, що становить 3,26% у порівнянні з 2022 роком. Незначне падіння вартості активів вказує на

певні втрати, однак вони залишаються в межах прийнятних коливань.

Таблиця 2.4

Динаміка обсягу активів ДП «Чернівецьке військове лісництво»
за 2019-2023 роки

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютний приріст, +,–	
						2023 / 2019	2023 / 2022
Оборотні активи	3728	3225	3886	5023	4632	904	-391
Необоротні активи	18580	18256	17998	17727	17376	-1204	-351
Разом:	22308	21481	21884	22750	22008	-300	-742
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	0,20	0,18	0,22	0,28	0,27	0,07	-0,01
Коефіцієнт майна виробничого призначення	0,94	0,93	0,87	0,92	0,88	-0,06	-0,04

Підприємство демонструє зростання оборотних активів у довгостроковій перспективі (порівняно з 2019 роком), що може свідчити про збільшення грошових коштів, дебіторської заборгованості або інших швидколіквідних активів. Незначне зниження у 2023 році може бути наслідком тимчасових фінансових труднощів або зміни у структурі активів. Зокрема, у 2019 році оборотні активи становили 3728 тис. грн. У 2020 році спостерігалось їх зниження до 3225 тис. грн. У 2021 році відбулось значне зростання до 3886 тис. грн., а в 2022 році вони досягли свого максимуму — 5023 тис. грн. У 2023 році оборотні активи дещо знизились до 4632 тис. грн. Порівняно з 2019 роком, у 2023 році оборотні активи збільшились на 904 тис. грн. Порівняно з 2022 роком, оборотні активи зменшились на 391 тис. грн.

Зменшення необоротних активів свідчить про амортизацію або можливе скорочення інвестицій в основні засоби та довгострокові активи. Це може свідчити про орієнтацію підприємства на збереження та підвищення ефективності використання існуючих активів, а не на їх оновлення чи

розширення. У 2019 році їх обсяг складав 18580 тис. грн, а у 2023 році — 17376 тис. грн., що на 1204 тис. грн. менше ніж у 2019 році і на 351 тис. грн. менше ніж у 2022 році.

Відповідні зміни відбулись і з коефіцієнтом співвідношення оборотних і необоротних активів. У 2019–2020 роках цей показник зменшився з 0,20 до 0,18, що свідчить про зниження частки оборотних активів порівняно з необоротними активами. Це може означати, що підприємство більше вкладало в довгострокові активи або ж не вистачало обігових коштів. З 2021 року спостерігається зростання цього коефіцієнта до 0,22, а в 2022 році він досяг максимуму за аналізований період — 0,28. Це свідчить про покращення структури активів, де частка оборотних активів зросла. Це може бути позитивним сигналом, оскільки підприємство стало більше забезпечене ліквідними активами.

У 2023 році коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів дещо знизився до 0,27, що може вказувати на незначне зменшення оборотних активів, але загалом показник залишається на вищому рівні порівняно з початком періоду.

Коефіцієнт майна виробничого призначення вказує на високу частку виробничих активів у загальній структурі, але з деякими коливаннями. Це може свідчити про те, що підприємство періодично змінювало пріоритети у використанні активів, залежно від умов ринку або внутрішніх інвестицій. У 2019–2020 роках коефіцієнт знизився з 0,94 до 0,93, що свідчить про незначне скорочення частки майна, яке використовується у виробництві. Це може бути пов'язане з тимчасовими інвестиціями в інші сфери або меншою завантаженістю виробничих активів. У 2021 році спостерігається більш помітне зниження до 0,87, що свідчить про зниження ефективності використання виробничих активів або їх менш активне використання. У 2022 році коефіцієнт піднявся до 0,92, що може свідчити про відновлення або збільшення виробничої активності підприємства. У 2023 році коефіцієнт знову дещо знизився до 0,88, що може вказувати на деяке зменшення активного

використання виробничих активів.

Як видно з рис. 2.1, протягом аналізованого періоду частка оборотних активів має загальну тенденцію до зростання. Це може свідчити про збільшення ліквідних активів, таких як грошові кошти, запаси або дебіторська заборгованість. Максимум був досягнутий у 2022 році, після чого у 2023 році спостерігається незначне зниження.

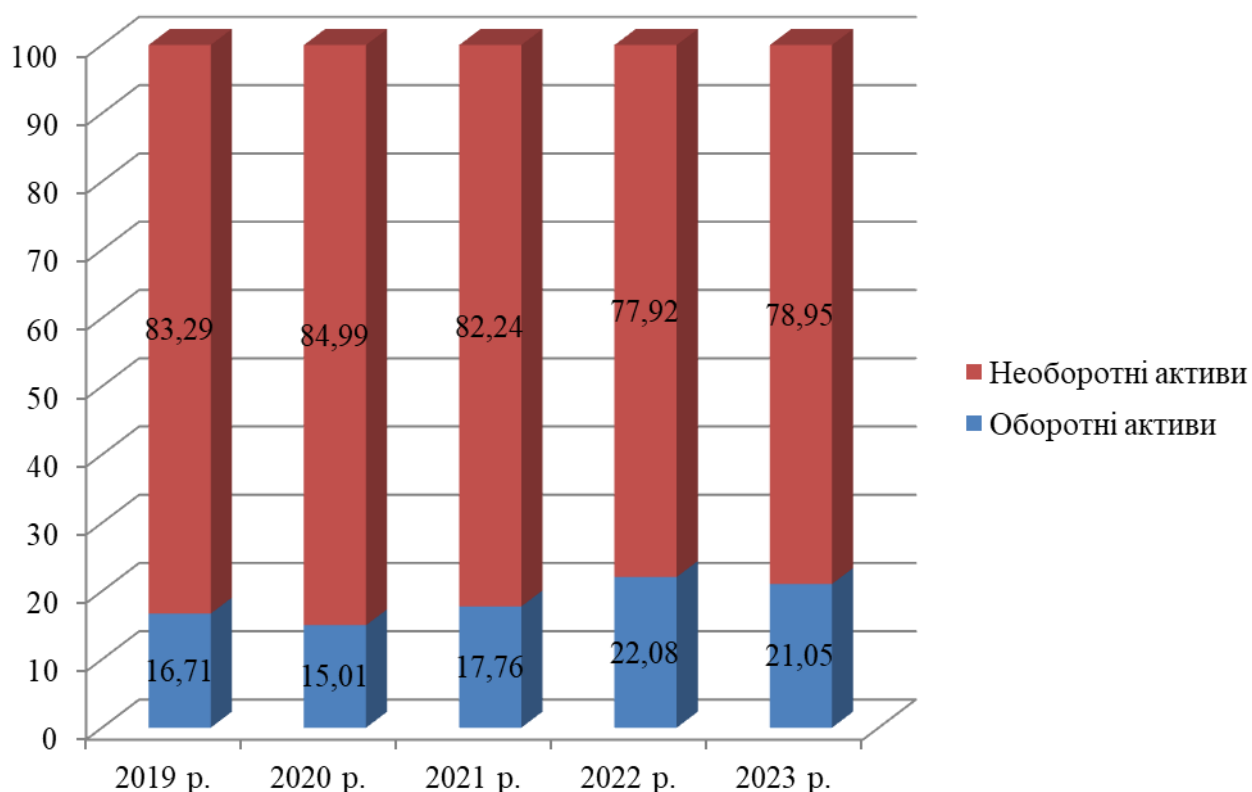

Рис. 2.1. Динаміка структури активів ДП «Чернівецьке військове лісництво» за 2019-2023 роки

Зростання частки оборотних активів може бути позитивним сигналом, оскільки збільшується гнучкість підприємства у покритті короткострокових зобов'язань. Зокрема, порівняно з 2019 роком, частка оборотних активів у 2023 році зросла на 4,34%, що свідчить про збільшення ліквідних активів за цей період. Проте між 2023 і 2022 роками спостерігається незначне зниження на - 1,03%, що може бути результатом скорочення обсягу ліквідних активів або збільшення необоротних активів.

Незважаючи на те, що частка необоротних активів зменшилася впродовж періоду 2019-2023 років, у 2023 році відбулося незначне відновлення цього показника. Це може свідчити про намагання підприємства збалансувати структуру активів. У 2019 році частка необоротних активів становила 83,29%, що є типовим показником для підприємств, орієнтованих на довгострокові активи. У 2020 році частка необоротних активів зросла до 84,99%, що свідчить про ще більшу залежність від довгострокових інвестицій. Після цього відбувається поступове зниження: у 2021 році – до 82,24%, у 2022 – до 77,92%, але у 2023 році цей показник дещо піднявся до 78,95%.

Тобто, в цілому, структура балансу ДП «Чернівецьке військове лісництво» відповідає галузевій спрямованості підприємства.

Аналіз фінансових ресурсів за активами, згрупованими за рівнем їх ліквідності, у порівнянні з короткостроковими зобов'язаннями, згрупованими за терміновістю погашення, проведемо за допомогою даних, наведених у табл. 2.5.

Високоліквідні активи (грошові кошти та їх еквіваленти) у всі роки є значно меншими за термінові зобов'язання. Це означає, що підприємство не має достатнього обсягу грошових коштів для негайного погашення своїх термінових зобов'язань. Така ситуація свідчить про необхідність покладатися на інші активи або залучати додаткові ресурси для своєчасного покриття термінових боргів. У 2023 році високоліквідні активи досягли найвищого рівня (1510 тис. грн.), однак все одно залишаються меншими за термінові зобов'язання (2657 тис. грн.). У 2019-2022 роках даний розрив був ще більшим.

Протягом усього аналізованого періоду швидколіквідні активи (дебіторська заборгованість та інші активи, які можуть бути швидко перетворені в гроші) перевищують короткострокові зобов'язання, які дорівнюють нулю. Це означає, що підприємство має достатній обсяг швидколіквідних активів для покриття потенційних короткострокових зобов'язань, що є позитивною ознакою для фінансової стійкості.

Протягом всього досліджуваного періоду повільноліквідні активи (оборотні засоби, що можуть бути конвертовані в гроші за триваліший період)

перевищують довгострокові зобов'язання, які також дорівнюють нулю. Це означає, що ДП «Чернівецьке військово лісництво» може покривати потенційні довгострокові зобов'язання за рахунок своїх повільноліквідних активів.

Таблиця 2.5

Аналіз ліквідності балансу ДП «Чернівецьке військово лісництво» за
2019-2023 роки

Активи	Сума	Порівняння	Пасиви	Сума
2019 рік				
Високоліквідні	87	<	Термінові	3121
Швидколіквідні	1304	>	Короткострокові	0
Повільноліквідні	2337	>	Довгострокові	0
Важколіквідні	18580	<	Постійні	19187
2020 рік				
Високоліквідні	201	<	Термінові	2271
Швидколіквідні	1244	>	Короткострокові	0
Повільноліквідні	1780	>	Довгострокові	0
Важколіквідні	18256	<	Постійні	19210
2021 рік				
Високоліквідні	1405	<	Термінові	2639
Швидколіквідні	1162	>	Короткострокові	0
Повільноліквідні	1109	>	Довгострокові	0
Важколіквідні	17998	<	Постійні	19245
2022 рік				
Високоліквідні	646	<	Термінові	3456
Швидколіквідні	1140	>	Короткострокові	0
Повільноліквідні	3179	>	Довгострокові	0
Важколіквідні	17727	<	Постійні	19294
2023 рік				
Високоліквідні	1510	<	Термінові	2657
Швидколіквідні	1056	>	Короткострокові	0
Повільноліквідні	2022	>	Довгострокові	0
Важколіквідні	17376	<	Постійні	19351

Важколіквідні активи (основні засоби, нематеріальні активи тощо) протягом усього періоду є меншими за постійні зобов'язання ДП «Чернівецьке військово лісництво» (капітал та резерви), що позитивно впливає на ліквідність балансу підприємства. У 2023 році важколіквідні активи (17376 тис. грн.)

залишаються меншими за постійні зобов'язання (19351 тис. грн.), хоча різниця поступово зменшується порівняно з попередніми роками.

Отже, загальна ліквідність балансу підприємства є задовільною. Проте низький рівень високоліквідних активів порівняно з терміновими зобов'язаннями є потенційним ризиком, оскільки підприємство може стикнутися з труднощами в разі необхідності термінових платежів.

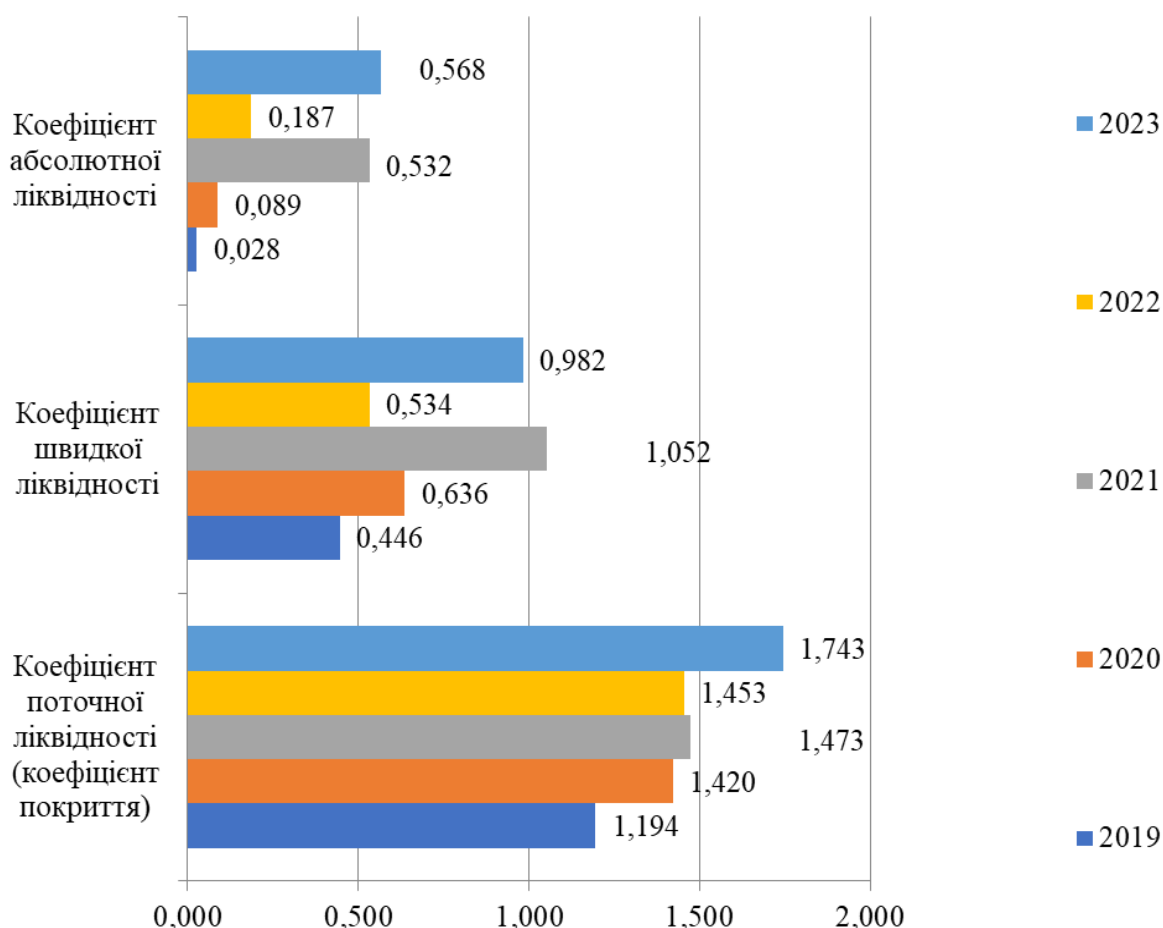

Рис. 2.2. Динаміка показників ліквідності ДП «Чернівецьке військово-лісництво» за 2019-2023 роки

На рис. 2.2 відображено динаміку показників ліквідності досліджуваного підприємства. Зокрема, протягом періоду 2019-2023 років коефіцієнт поточної ліквідності знаходився в межах або близько до нормативного значення. Однак у 2023 році показник значно перевищив верхню межу, що може свідчити про накопичення надлишкових оборотних активів або недостатнє використання ресурсів. В ідеалі коефіцієнт має бути ближче до 1,5, щоб забезпечувати

збалансоване покриття поточних зобов'язань без надмірної ліквідності.

Коефіцієнт швидкої ліквідності в 2019, 2020 та 2022 роках був нижчим за нормативне значення, що означає недостатню здатність підприємства швидко покрити поточні зобов'язання за рахунок найбільш ліквідних активів (грошових коштів та дебіторської заборгованості). У 2021 і 2023 роках показник перевищив норматив, що свідчить про значне покращення ліквідності, особливо у 2021 році, коли він досяг 1,052, що може свідчити про тимчасове накопичення швидколіквідних активів.

У 2019 та 2020 роках коефіцієнт абсолютної ліквідності був значно нижчим за нормативне значення, що свідчить про дуже низький рівень грошових коштів на покриття негайних зобов'язань. У 2021 році показник значно перевищив нормативне значення, що свідчить про накопичення значної кількості грошових коштів. У 2022 році він трохи знизився, але залишився близьким до нормативу, а в 2023 році знову перевищив верхню межу нормативу, що вказує на значне покращення ліквідності.

Отже, аналіз фінансових ресурсів ДП «Чернівецьке військове лісництво» за 2019-2023 роки свідчить про ефективне розміщення ресурсів, незважаючи на загальне зменшення обсягу активів на 1,34%. Збільшення оборотних активів, зокрема до 5023 тис. грн у 2022 році, вказує на зростання ліквідності підприємства. Натомість скорочення необоротних активів свідчить про зменшення інвестицій в основні засоби, що може бути результатом оптимізації витрат. Зростання коефіцієнта співвідношення оборотних і необоротних активів свідчить про збільшення ліквідних активів, що забезпечує гнучкість у покритті короткострокових зобов'язань і підвищує фінансову стійкість підприємства.

2.3. Аналіз ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Вдосконалення системи управління фінансовими ресурсами має базуватися на оцінці ефективності їх використання, що передбачає своєчасний

аналіз фінансової звітності. Це є необхідним як для постійного моніторингу, так і для комплексного аналізу результатів діяльності за рік. Такий підхід допомагає визначити чинники, що безпосередньо чи опосередковано впливають на формування та використання фінансових ресурсів, ідентифікувати резерви для їх збільшення, а також розробити фінансові стратегії та плани, спрямовані на створення нових або розвиток існуючих напрямів діяльності підприємства.

Для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів ДП «Чернівецьке військове лісництво» варто застосувати комплекс абсолютних і відносних показників. Зокрема, дослідимо основні показники оборотності, оскільки в умовах ринкової економіки вони відображають ділову активність підприємства. Динаміка показників ділової активності ДП «Чернівецьке військове лісництво» за 2019-2023 роки наведена в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка показників ділової активності ДП «Чернівецьке військове лісництво»
в 2019-2023 роки

Показники	Рік					Абсолютний приріст, +,-	
	2019	2020	2021	2022	2023	2023 / 2019	2023 / 2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт оборотності активів	0,36	0,62	0,83	1,05	1,18	0,81	0,13
Період обороту активів, дні	989	582	433	343	306	-683	-38
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	2,09	3,90	5,07	5,25	5,46	3,37	0,21
Період обороту оборотних засобів, дні	172	92	71	69	66	-106	-3
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	5,57	11,27	14,69	20,16	25,64	20,07	5,48
Період обороту дебіторської заборгованості, дні	65	32	25	18	14	-51	-4
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	0,76	1,42	2,40	2,99	3,36	2,61	0,38

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8
Період обороту кредиторської заборгованості, дні	476	254	150	121	107	-369	-14
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	3,65	6,58	12,49	10,91	10,14	6,49	-0,78
Період обороту матеріальних запасів, дні	99	55	29	33	36	-63	3
Коефіцієнт оборотності основних засобів	0,45	0,76	1,02	1,33	1,51	1,05	0,18
Період обороту основних засобів, дні	794	476	352	271	239	-556	-32
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,43	0,71	0,94	1,21	1,36	0,94	0,15
Період обороту власного капіталу, дні	840	510	384	296	264	-576	-33
Коефіцієнт оборотності готової продукції	4,67	9,78	23,29	13,43	12,51	7,85	-0,91
Період обороту готової продукції, дні	77	37	15	27	29	-48	2

Коефіцієнт оборотності активів у 2023 році склав 1,18, тобто за рік активи ДП «Чернівецьке військове лісництво» здійснили трохи більше одного оберта, що на 0,81 більше ніж у 2019 році і на 0,13 більше ніж у 2022 році. Період обороту активів при цьому у 2023 році склав 306 дні, що на 683 менше ніж у 2019 році і на 38 менше ніж у 2019 році. Тобто, швидкість обороту та величина прибутку з кожної одиниці активу загалом за досліджуваний період зростає.

Коефіцієнт оборотності оборотних засобів ДП «Чернівецьке військове лісництво» характеризує відношення виручки (а саме валового доходу) від реалізації продукції, без урахування акцизного збору та податку на додану вартість до суми оборотних засобів підприємства. Зростання цього коефіцієнта протягом 2019-2023 років свідчить про пришвидшення обороту оборотних засобів. Так, величина показника у 2023 році склала 5,46, що на 3,37 більше ніж у 2019 році і на 0,21 більше ніж у 2022 році. Відповідно, період обороту зменшився до 66 днів у 2023 році.

У процесі господарської діяльності підприємство дає товарний кредит для споживачів своєї продукції, тобто існує розрив у часі між продажами товару й надходженням оплати за нього, у результаті чого виникає дебіторська заборгованість.

Величина коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості поступово зростає із 5,57 у 2019 році до 25,64 у 2023 році, що свідчить про пришвидшення надходження оплат по рахунках. У 2023 році період оборотності дебіторської заборгованості становить 14 днів, що на 51 менше від значення показника у 2019 році і на 4 менше ніж у 2022 році. Оскільки надання покупцям товарного кредиту виступає одним із інструментів стимулювання збуту, ДП «Чернівецьке військове лісництво» важливо знайти оптимальну тривалість кредитного періоду.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості протягом 2019-2023 років зростає, що свідчить про зменшення покупок у кредит. У 2023 році відбувається зростання швидкості оплати підприємством заборгованості адже в цьому році значення коефіцієнта становить 3,36, що на 2,61 більше ніж у 2019 році і на 0,38 більше ніж у 2022 році. Відповідно, період обороту у 2023 році становить 107 днів, що на 369 днів менше ніж у 2019 році і на 14 менше ніж у 2022 році.

Число оборотів товарно-матеріальних запасів підприємства за аналізований період відображає динаміка коефіцієнта оборотності матеріальних запасів. Зниження даного показника в 2022-2023 роках свідчить про відносне збільшення незавершеного виробництва ДП «Чернівецьке військове лісництво» при одночасному зниженні попиту на готову продукцію. Так, коефіцієнт оборотності матеріальних запасів у 2023 році становить 10,14, що на 6,49 більше ніж у 2019 році, однак на 0,78 менше ніж у 2022 році. Період обороту матеріальних запасів у 2023 році відповідно складає 36 днів, що на 63 днів менше ніж у 2019 році, однак на 3 днів більше ніж у 2022 році.

Коефіцієнт оборотності основних засобів ДП «Чернівецьке військове лісництво» розраховується як відношення чистої виручки від реалізації

продукції, товарів, до середньорічної вартості основних засобів. Величина показника зросла з 0,45 у 2019 році до 1,51 у 2023 році. Період обороту, відповідно, у 2023 році склав 239 днів, що на 556 днів менше ніж у 2019 році, і на 32 дня менше ніж у 2022 році, що свідчить про зростання ефективності використання основних засобів ДП «Чернівецьке військове лісництво» у 2023 році в порівнянні з 2019 роком.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу має аналогічну до попереднього показника тенденцію, у 2023 році його значення було найвищим і склало 1,36, що на 0,94 більше ніж у 2019 році і на 0,15 більше ніж у 2022 році. Зростання показника є позитивною тенденцією, адже свідчить про ефективність використання власного капіталу.

Коефіцієнт оборотності готової продукції досягає свого найбільшого за досліджуваний період значення у 2021 році – 23,29, а у 2023 році становить 12,51, що на 7,85 більше ніж у 2019 році, однак на 0,91 менше ніж у 2022 році. Період обороту готової продукції при цьому знижується в 2019-2021 роках з 77 днів до 15 днів, проте вже у 2023 році ДП «Чернівецьке військове лісництво» реалізує власну продукцію в середньому за 29 днів.

Ефективність роботи підприємства значною мірою визначається показниками ефективності використання його фінансових ресурсів, тобто здатністю генерувати максимальну віддачу, яка виражається у збільшенні прибутку на кожную гривню вкладених фінансів. Це можливо за умови раціонального та економного використання всіх видів ресурсів, а також уникнення їх надмірного споживання та втрат на всіх етапах кругообігу. У результаті капітал підприємства повертається з прибутком, тобто у більшому обсязі.

Отже, ефективність управління фінансовими ресурсами підприємства оцінюється через їхню віддачу та рентабельність, що представляє собою співвідношення отриманого прибутку ДП «Чернівецьке військове лісництво» до суми фінансових ресурсів.

Наступним кроком аналізу є оцінка рентабельності капіталу підприємства

на основі даних фінансової звітності (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Аналіз динаміки показників рентабельності капіталу ДП «Чернівецьке
військове лісництво» за 2019-2023 роки

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютний приріст, +,-	
						2023 / 2019	2023 / 2022
Рентабельність власного капіталу, %	0,86	0,61	0,90	1,27	1,47	0,61	0,21
Термін окупності власного капіталу, дні	116	164	111	79	68	-48	-11
Рентабельність позикового капіталу, %	4,92	4,34	7,09	8,01	9,32	4,41	1,32
Термін окупності позикового капіталу, дні	20	23	14	12	11	-10	-2
Рентабельність сукупного капіталу, %	0,73	0,53	0,80	1,09	1,27	0,54	0,18

У період з 2019 до 2023 року спостерігається позитивна динаміка рентабельності власного капіталу ДП «Чернівецьке військове лісництво». Вона зросла з 0,86% у 2019 році до 1,47% у 2023 році, що свідчить про підвищення прибутковості вкладень власників підприємства. Абсолютний приріст за цей період склав 0,61%. Якщо порівнювати 2023 рік із 2022 роком, приріст рентабельності власного капіталу становить 0,21%, що свідчить про продовження позитивної тенденції.

Відповідно, термін окупності власного капіталу ДП «Чернівецьке військове лісництво» зменшився з 116 днів у 2019 році до 68 днів у 2023 році, що вказує на прискорення повернення вкладень власників. Абсолютне

скорочення становить 48 днів за весь період і 11 днів при порівнянні 2023 року з 2022 роком. Це свідчить про підвищення ефективності використання власного капіталу.

Рентабельність позикового капіталу ДП «Чернівецьке військо лісництво» також зросла: з 4,92% у 2019 році до 9,32% у 2023 році, що вказує на суттєве покращення ефективності використання позичених коштів. Абсолютний приріст за п'ять років становить 4,41%, а за останній рік — 1,32%. Це свідчить про те, що підприємство змогло збільшити віддачу на позиковий капітал і підвищити його прибутковість.

За період з 2019 по 2023 рік термін окупності позикового капіталу, відповідно, скоротився з 20 до 11 днів. Абсолютне скорочення на 10 днів за весь період вказує на підвищення ефективності використання позикових ресурсів. У порівнянні з 2022 роком скорочення склало 2 дні, що також є позитивним сигналом.

Рентабельність сукупного капіталу зросла з 0,73% у 2019 році до 1,27% у 2023 році. Абсолютний приріст за цей період становить 0,54%. Порівняння з 2022 роком також демонструє зростання на 0,18%, що свідчить про покращення загальної прибутковості всіх капітальних ресурсів підприємства.

Загалом ДП «Чернівецьке військо лісництво» демонструє позитивну динаміку у використанні як власного, так і позикового капіталу. Зростання рентабельності і скорочення термінів окупності капіталу свідчить про покращення ефективності управління фінансовими ресурсами, що є важливим показником стабільного розвитку і зростання прибутковості підприємства.

На завершальному етапі діагностики для ТОВ «Нова пошта» проведемо оцінку за методикою DuPont (модель DuPont), що дозволяє детально проаналізувати ключовий фінансовий показник — рентабельність власного капіталу. Цей метод включає три основні фактори економічної ефективності: рентабельність продажів, оборотність активів і фінансовий важіль. Усі показники подано у табл. 2.8, що дає змогу комплексно оцінити ефективність управління фінансовими ресурсами підприємства.

Таблиця 2.8

Оцінка фінансових ресурсів ДП «Чернівецьке військове лісництво» за
формулою DuPont

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютний приріст, +, –	
						2023 / 2019	2023 / 2022
Рентабельність продажів (R_{np})	2,01	0,86	0,96	1,04	1,08	-0,93	0,04
Оборотність активів (KOa)	0,36	0,62	0,83	1,05	1,18	0,82	0,13
Фінансовий важіль (L)	0,16	0,12	0,14	0,18	0,14	-0,03	-0,04
Рентабельність власного капіталу $ROE = R_{np} * KOa * L$	0,12	0,06	0,11	0,20	0,17	0,06	-0,02

Загальна рентабельність власного капіталу за формулою $ROE = R_{np} * KOa * L$ зростає з 0,12 у 2019 році до 0,17 у 2023 році, що означає збільшення ефективності використання власного капіталу. Абсолютне зростання за цей період становить 0,06. Однак, у порівнянні з 2022 роком спостерігається незначне зниження на 0,02, що свідчить про деяке погіршення результату, спричинене зменшенням фінансового важеля і повільним зростанням рентабельності продажів.

Основний внесок у зростання рентабельності власного капіталу за період з 2019 до 2023 року зробило підвищення оборотності активів (0,82). Проте зниження рентабельності продажів та фінансового важеля частково обмежили цей ефект. Поліпшення ефективності використання активів допомогло компенсувати зниження інших показників, що свідчить про загальну позитивну тенденцію у використанні ресурсів підприємства.

Отже, ефективність управління фінансовими ресурсами ДП «Чернівецьке військове лісництво» потребує подальшого вдосконалення, зокрема в частині оптимізації використання оборотних і основних засобів, а також коригування фінансового важеля для підтримки стабільного зростання рентабельності власного капіталу.

Висновки до розділу 2

У процесі аналізу ефективності управління фінансовими ресурсами ДП «Чернівецьке військове лісництво» за 2019-2023 роки сформульовані наступні висновки:

– проведено аналіз динаміки, складу та структури джерел формування фінансових ресурсів підприємства. ДП «Чернівецьке військове лісництво» показало позитивні результати в управлінні формуванням фінансових ресурсів протягом 2019-2023 років. Зростання власного капіталу на 0,85% та суттєвий приріст власних оборотних коштів на 225,37% свідчать про зміцнення фінансової стійкості підприємства. Зниження позикового капіталу на 14,87% демонструє зменшення залежності від зовнішнього фінансування, що також є позитивним сигналом. Незначне зниження загального капіталу (-1,34%) не вплинуло суттєво на загальну стабільність, оскільки підприємство продовжує ефективно балансувати між власними і позиковими ресурсами.;

– здійснено дослідження ефективності розміщення фінансових ресурсів підприємства. Загалом, ліквідність підприємства має позитивну динаміку, особливо в останні роки. Коефіцієнт поточної ліквідності в основному відповідав нормативу, але в 2023 році його значення перевищило оптимальний діапазон, що може вказувати на надмірну ліквідність. Коефіцієнт швидкої ліквідності показував нестабільні результати: в окремі роки він був нижчим за норматив, але в 2021 і 2023 роках значно перевищив його, що є ознакою покращення короткострокової ліквідності. Коефіцієнт абсолютної ліквідності протягом більшої частини періоду був нижчим за норматив, але в 2021 та 2023 роках перевищив його, що свідчить про підвищену здатність підприємства покривати термінові зобов'язання за рахунок грошових коштів;

– оцінка фінансових показників діяльності ДП «Чернівецьке військове лісництво» за період 2019-2023 років показала позитивну динаміку в ефективності використання як власного, так і позикового капіталу. Зростання

рентабельності власного капіталу з 0,86% до 1,47% свідчить про покращення прибутковості для власників підприємства, а скорочення термінів окупності капіталу підтверджує підвищення швидкості повернення інвестицій. Рентабельність позикового капіталу також значно зросла (з 4,92% до 9,32%), що свідчить про ефективне використання позикових ресурсів. Пришвидшення обороту активів і зростання коефіцієнта оборотності (з 0,36 до 1,18) є ключовими факторами цього покращення. Однак деяке зниження фінансового важеля та рентабельності продажів дещо обмежило загальне зростання.

РОЗДІЛ 3

ОБГРУНТУВАННЯ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВ

3.1. Шляхи оптимізації структури фінансових ресурсів підприємства як ключова передумова їх ефективного використання

Ефективна система управління фінансовими ресурсами повинна включати кілька підсистем, зокрема управління їх формуванням, використанням і функціонуванням. Основою управління формуванням є концепція структури фінансових ресурсів. Процес планування структури охоплює дві ключові складові: оптимізацію співвідношення між борговими та власними коштами, а також вибір фінансових інструментів для залучення додаткових ресурсів.

Функціонування фінансових ресурсів тісно пов'язане з ухваленням рішень щодо раціонального використання грошових коштів та вибору напрямів їхнього фінансування. Під час розробки системи управління підприємство має враховувати причинно-наслідкові зв'язки між елементами системи, здатність до адаптації, динамічність та можливість впливу на економічні процеси [44, с.203].

Одним з основних резервів підвищення рентабельності є оптимізація фінансових ресурсів. Успішне поєднання власних, залучених і позичених коштів у діяльності ДП «Чернівецьке військове лісництво» сприяє досягненню позитивних фінансових результатів.

Дослідивши економічну літературу можна виокремити існування трьох основних методичних підходів до оптимізації структури капіталу, які відображені у табл. 3.1.

Зазвичай, необоротні активи, включаючи основні засоби, забезпечуються коштом власного капіталу підприємств. Натомість фінансування оборотних активів переважно відбувається через короткострокові банківські кредити та

інші залучені ресурси.

Кожне джерело фінансування має свої специфічні переваги та недоліки, що впливають на загальну ефективність використання як власних, так і позикових коштів у діяльності підприємства [22].

Таблиця 3.1

Методичні підходи до оптимізації структури капіталу

Критерій оптимізації структури капіталу	Характеристика критерію
Максимізація рівня прогнозованої фінансової рентабельності	Використовує механізм фінансового важеля (левериджу) за різних умов залучення позикових ресурсів
Мінімізація вартості капіталу	Передбачає оцінку вартості власного та позикового капіталу з використанням багатоваріантних розрахунків середньозваженої вартості капіталу підприємства
Мінімізація фінансових ризиків	Зосереджений на виборі найбільш доцільних джерел фінансування активів підприємства з урахуванням їхньої специфіки

Власні фінансові ресурси підприємства вирізняються рядом переваг: їх залучення є простим і швидким; вони забезпечують високу здатність генерувати прибуток; сприяють фінансовій стабільності та розвитку підприємства, знижуючи ризик банкрутства; дозволяють зберігати повний контроль і управління в руках засновників. Однак обсяг таких ресурсів обмежений, оскільки залежить від фінансових можливостей власників і результативності роботи підприємства у попередні періоди. На відміну від позикових ресурсів, зростання власних фінансових коштів може уповільнювати підвищення рентабельності капіталу, що є важливим показником для власників. Крім того, залучення власних ресурсів зазвичай є більш дорогим у порівнянні з альтернативними зовнішніми джерелами фінансування суб'єкта господарювання [44, с.203].

Позикові фінансові ресурси, зі свого боку, мають свої особливості. Вони дають підприємству ширші можливості для залучення коштів, сприяють збільшенню активів і розширенню масштабів діяльності. Проте отримання

позикових коштів часто супроводжується організаційними складнощами, такими як оформлення кредитних договорів, необхідність отримання згоди кредиторів, а також забезпечення застави у вигляді гарантій з боку третіх осіб або матеріальних активів.

Використання позикових фінансових ресурсів негативно впливає на фінансову стійкість підприємства зменшуючи її та підвищуючи ризики його неплатоспроможності. Водночас, збільшення інвестицій у виробництво оборотних активів сприяє розширенню масштабів виробництва і зростанню прибутковості. Проте, різниця між рівнем рентабельності підприємства і вартістю залученого капіталу може суттєво вплинути на результати його діяльності [26].

Отже, важливо оптимізувати структуру капіталу підприємства, орієнтуючись на мінімізацію ризиків. Це передбачає вибір найвигідніших варіантів фінансування капіталу і визначення оптимальних строків залучення ресурсів для управління активами. Можна виділити три основні підходи до цього:

1. Консервативний підхід: формування необоротних активів і половини змінної частини оборотних активів за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань.

2. Агресивний підхід: використання власного капіталу та довгострокових зобов'язань виключно для здійснення фінансування необоротних активів.

3. Компромісний підхід: забезпечення фінансування необоротних активів, а також постійної частини оборотних активів за рахунок довгострокових зобов'язань і власного капіталу [32].

Оскільки підприємство займається виробничою діяльністю і має значну частку позикового капіталу, оптимальним варіантом фінансування його активів з метою зниження ризиків може бути компромісний підхід. За такого підходу змінна частина оборотних активів фінансується за рахунок короткострокових позикових коштів, тоді як постійна частина оборотних активів та необоротні активи забезпечуються власним капіталом і довгостроковими зобов'язаннями.

Для визначення оптимальної структури фінансових ресурсів ДП «Чернівецьке військове лісництво» за критерієм мінімізації фінансових ризиків, використовуємо вихідні дані, представлені у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Вихідна інформація для визначення структури фінансових ресурсів ДП «Чернівецьке військове лісництво» з метою мінімізації рівня фінансового ризику

Витрати	2019 рік		2020 рік		2021 рік		2022 рік		2023 рік	
	сума, тис. грн.	пит. вага, %	сума, тис. грн.	пит. вага, %	сума, тис. грн.	пит. вага, %	сума, тис. грн.	пит. вага, %	сума, тис. грн.	пит. вага, %
Необоротні активи	18580	83,29	18256	84,99	17998	82,24	17727	77,92	17376	78,95
Оборотні активи, у т.ч.	3728	16,71	3225	15,01	3886	17,76	5023	22,08	4632	21,05
- постійна частина	3576	16,03	2944	13,71	2401	10,97	4208	18,50	3049	13,85
- змінна частина	152	0,68	281	1,31	1485	6,79	815	3,58	1583	7,19
Сукупні фінансові ресурси	22308	100,00	21481	100,00	21884	100,00	22750	100,00	22008	100,00

Спираючись на дані табл. 3.2, виконаємо обчислення обсягу власних та залучених фінансових ресурсів ДП «Чернівецьке військове лісництво» з урахуванням різних підходів до фінансування груп активів, представлених у табл. 3.3.

Варто зазначити, що постійна частина оборотних активів підприємства зазвичай покривається виключно власним капіталом та довгостроковими позиковими ресурсами. Щодо змінної частини оборотних активів, то її фінансування найчастіше здійснюється за рахунок короткострокового позикового капіталу суб'єкта господарювання. При цьому консервативний підхід передбачає часткове покриття цієї частини власними коштами підприємства.

Таблиця 3.3

Розмір фінансових ресурсів ДП «Чернівецьке військове лісництво» за мінімізацією рівня фінансового ризику

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1. Загальна сума активів, тис. грн.	22308	21481	21884	22750	22008
2. Необоротні активи, тис. грн.	18580	18256	17998	17727	17376
3. Постійна частина оборотних активів, тис. грн.	3576	2944	2401	4208	3049
4. Власні фінансові ресурси і довгостроковий позиковий капітал, тис. грн.	22156	21200	20399	21935	20425
5. Короткострокові запозичені ресурси, тис. грн.	152	281	1485	815	1583
6. Частка власних фінансових ресурсів, %	99,32	98,69	93,21	96,42	92,81
7. Частка запозичених фінансових ресурсів, %	0,68	1,31	6,79	3,58	7,19

Для встановлення нормативних значень таких коефіцієнтів, як фінансова автономія, фінансова залежність та фінансовий ліверидж, слід враховувати реальну структуру активів, яка склалася (табл. 3.4), а також загальноприйняті методики їх фінансування.

Таблиця 3.4

Підходи до фінансування активів підприємства

Вид активу	Частка активу на кінець 2023 р., %	Підходи до їхнього фінансування		
		агресивний	помірний	консервативний
Необоротні активи	78,95	40% - ДЗК 60% - ВК	20% - ДЗК 80% - ВК	10% - ДЗК 90% - ВК
Постійна частина оборотних активів	13,85	50% - ДЗК 50% - ВК	25% - ДЗК 75% - ВК	100% - ВК
Змінна частина оборотних активів	7,19	100% - КЗК	100% - КЗК	50% - ВК 50% - КЗК

Визначимо нормативну величину коефіцієнтів концентрації власного (Квк), концентрації залученого (позикового) капіталу (Кзк) і фінансового лівериджу (Кфл) у 2018 році:

– при агресивній фінансовій політиці:

$$Квк = 78,95 \times 0,6 + 13,85 \times 0,5 + 7,19 \times 0 = 54,295\%$$

$$Кзк = 78,95 \times 0,4 + 13,85 \times 0,5 + 7,19 \times 1 = 38,505\%$$

$$Кфл = 38,505/54,295 = 0,709$$

– при помірній фінансовій політиці:

$$Квк = 78,95 \times 0,8 + 13,85 \times 0,75 + 7,19 \times 0 = 73,548\%$$

$$Кзк = 78,95 \times 0,2 + 13,85 \times 0,25 + 7,19 \times 1 = 26,443\%$$

$$Кфл = 26,443/73,548 = 0,359$$

– при консервативній фінансовій політиці:

$$Квк = 78,95 \times 0,9 + 13,85 \times 1 + 7,19 \times 0,5 = 88,5\%$$

$$Кзк = 100 - 88,5 = 11,5\%$$

$$Кфл = 11,5/88,5 = 0,13$$

У результаті проведених розрахунків коефіцієнтів концентрації власного та залученого капіталу було визначено оптимальну структуру капіталу ДП «Чернівецьке військове лісництво», яка сприятиме зниженню рівня фінансового ризику в існуючих умовах фінансування.

На основі фактичних показників на кінець 2023 року (0,879; 0,121; 0,137) можна зробити висновок, що підприємство дотримується поміркованої фінансової політики, але рівень фінансового ризику трохи перевищує нормативні значення за існуючої структури активів.

Частка власного капіталу на кінець 2023 року склала 87,9%, що є дещо нижчим за оптимальний рівень для консервативної політики (88,5%). За підрахунками, підприємство має на 0,6% менше власного капіталу, ніж потрібно, у той час як позиковий капітал перевищує розраховані норми на ті ж 0,6%.

Таким чином, завдяки доступному позиковому капіталу (зокрема, кредиторській заборгованості), підприємство може збільшити частку позикових

ресурсів, що, згідно з проведеними розрахунками і в межах допустимого фінансового ризику, дозволить підвищити прибутковість та рентабельність власного капіталу.

Глибоке розуміння процесу формування джерел фінансових ресурсів вимагає аналітичного підходу до оцінки структури капіталу з огляду на витрати, які підприємство несе за його залучення та використання. Ці витрати виражаються в різних формах: сплата дивідендів під час створення статутного капіталу, ринкова вартість майна, внесеного до цього капіталу, та відсотки за використання банківських кредитів. Навіть отримання прибутку має свою "ціну", адже за його відсутності підприємству довелося б залучати додаткові кошти шляхом випуску акцій [22].

Аналіз і порівняння вартості різних джерел капіталу дозволяють розробити оптимальну структуру капіталу. Проте ці цілі можуть змінюватися з часом. Незалежно від поточних цілей, підприємство приймає фінансові рішення, які узгоджуються з його актуальною структурою капіталу.

Якщо метою оптимізації є зменшення вартості капіталу (тобто витрат на залучення фінансових ресурсів), необхідно вибирати таку структуру, за якої показник середньозваженої вартості капіталу буде найнижчим [10, с.9].

Розрахунок середньозваженої вартості капіталу ДП «Чернівецьке військове лісництво» за 2019 - 2023 роки наведено в табл. 3.5.

Як видно з табл. 3.5, мінімальна середньозважена вартість капіталу ДП «Чернівецьке військове лісництво» зафіксована у 2019 році, тоді як максимальна — у 2023 році, коли прибутковість капіталу досягла свого піку. Це зумовлено високою вартістю як власного, так і позикового капіталу в цей період.

Загалом за п'ятирічний період спостерігається повільне, але стабільне зростання середньозваженої вартості капіталу. Незначні коливання протягом 2020–2022 років свідчать про нестабільність, однак зростання у 2023 році може вказувати на збільшення вартості залучених фінансових ресурсів, що впливає на загальну вартість капіталу підприємства. Основним фактором, що призвів до

зростання вартості ресурсів, стало збільшення обсягів власного капіталу на тлі зменшення частки позикових коштів.

Таблиця 3.5

Розрахунок середньозваженої вартості капіталу ДП «Чернівецьке
військове лісництво» за 2019 - 2023 роки

Показники	Рік					Абсолютний приріст, +,-	
	2019	2020	2021	2022	2023	2023 / 2019	2023 / 2022
Загальна потреба в капіталі, %	100	100	100	100	100	0	0
Варіанти структури капіталу, %:							
власний капітал	86,01	89,43	87,94	84,81	87,93	1,92	3,12
позиковий капітал	13,99	10,57	12,06	15,19	12,07	-1,92	-3,12
Рівень передбачених дивідендних виплат, %	80,00	80,00	80,00	80,00	80,00	0	0
Рівень ставки відсотка за кредит з урахуванням премії за ризик, %	16,60	13,40	15,50	19,20	20,90	4,30	1,70
Ставка податку на прибуток, %	0,18	0,18	0,18	0,18	0,18	0	0
Податковий коректор	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0	0
Рівень ставки відсотка за кредит з урахуванням податкового коректора	13,61	10,99	12,71	15,74	17,14	3,53	1,39
Вартість складових частин капіталу:							
а) власної частини	68,81	71,54	70,35	67,85	70,34	1,54	2,50
б) позикової частини	1,90	1,16	1,53	2,39	2,07	0,16	-0,32
Середньозважена вартість капіталу, %	36,31	36,93	36,71	36,32	37,24	0,93	0,92

Політика управління структурою фінансових ресурсів ДП «Чернівецьке військове лісництво» повинна бути орієнтована на досягнення та підтримку оптимальної капітальної структури. Це дозволить зменшити загальні витрати на залучення фінансування та забезпечити підприємству більшу гнучкість у доступі до ринків капіталу.

При розробці фінансової стратегії важливо вибрати таку структуру капіталу, яка при найнижчій вартості ресурсів сприятиме зростанню ринкової

вартості підприємства. Оптимальним варіантом є така структура фінансових ресурсів, яка не лише мінімізує середньозважену вартість капіталу, але й зберігає кредитоспроможність компанії на рівні, що дозволяє залучати капітал на вигідних умовах.

Таким чином, ефективне управління залученими фінансовими ресурсами має на меті прискорення обігу фінансових і матеріальних потоків, скорочення термінів окупності інвестицій, розширення масштабів діяльності та, як наслідок, підвищення конкурентоспроможності та ринкової вартості підприємства. Однак сучасне нестабільне економічне середовище створює певні перешкоди для ефективного використання позикових коштів. Серед них – низька активність потенційних інвесторів, обмежений доступ більшості підприємств до довгострокового фінансування, слабка платоспроможність та високі ризики банкрутства через неможливість своєчасно погасити боргові зобов'язання, а також висока вартість позикових ресурсів.

Щоб мінімізувати вплив цих негативних факторів на фінансову діяльність, необхідно створити ефективний механізм залучення фінансових ресурсів, який базується на гнучкості, маневреності та дотриманні ключових принципів управління фінансами.

Більшість науковців сходяться на думці, що використання виключно позикового капіталу або лише власного фінансування є неоптимальними підходами до управління капіталом. Оптимальним є розрахунок такої структури капіталу, яка б забезпечувала найкраще співвідношення середньозважених витрат на капітал та рівня фінансового левериджу. При цьому важливо враховувати фінансову стійкість підприємства та строк використання позикових коштів [1].

Таким чином, вибір структури фінансових ресурсів є ключовою частиною фінансової стратегії, яка повинна враховувати ринкове положення ДП «Чернівецьке військове лісництво», можливості для майбутніх інвестицій, прогнозовані грошові потоки, дивідендну політику та потреби у фінансуванні. Ефективність управління фінансовими ресурсами цього підприємства можна

вважати високою лише тоді, коли система дозволяє не тільки раціонально використовувати наявні ресурси, а й активно шукати нові можливості для розвитку.

3.2. Напрями вдосконалення процесу управління фінансовими ресурсами підприємства

Для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами суб'єкт господарювання повинен сконцентруватися на кількох ключових аспектах. Серед них можна виділити зниження витрат, оптимізацію використання сировини без погіршення якості продукції, реорганізацію команд для досягнення більшої продуктивності, пошук ефективніших джерел фінансування тощо.

Інакше кажучи, фінансове управління потребує постійного удосконалення, щоб забезпечити досягнення більшого результату при менших витратах. У сучасному світі зростаючої конкуренції та складних ринкових умов виживання можливе лише для тих компаній, які впроваджують безперервні вдосконалення та адаптуються до нових викликів [7, с.10].

У зв'язку з цим необхідно прагнути до удосконалення процесу управління фінансовими ресурсами, акцентуючи увагу на найбільш перспективних елементах. Такий підхід забезпечує господарюючому суб'єкту значні конкурентні переваги, серед яких:

- покращення якості продукції;
- зростання продуктивності;
- ефективніше досягнення стратегічних цілей;
- зміцнення репутації бренду та довіри цільової аудиторії;
- зниження собівартості;
- спрощення операційних процесів та зменшення кількості інцидентів на

виробництві;

- підвищення рівня рентабельності.

Для впровадження стратегії оптимізації фінансових ресурсів у компанії рекомендується здійснити такі кроки:

1. Формулювання ключових цілей. Для досягнення максимальної ефективності необхідно чітко усвідомити, до чого прагне компанія. Оскільки організації мають різні особливості, що залежать від їхніх характеристик і галузевої специфіки, універсального підходу для всіх не існує. Тому важливо, щоб фінансові й адміністративні менеджери насамперед конкретизували свої завдання.

2. Аналіз поточних процесів. Слід зібрати та проаналізувати всі доступні дані щодо діяльності компанії. На основі цієї інформації проводиться оцінка ключових показників менеджменту та ефективності.

3. Виявлення слабких місць. Необхідно ідентифікувати причини неефективного управління фінансовими ресурсами. Успіх значною мірою залежить від здатності компанії визначати й усувати зони, які потребують покращення. Наприклад, якщо організація фокусується на поліпшенні якості продукту, але основна проблема криється у маркетингових процесах, потрібен перегляд пріоритетів.

4. Розробка плану дій. Після аналізу стану компанії та визначення її цілей потрібно скласти перелік конкретних заходів. Якщо виявлено, що інвестиції не приносять очікуваної продуктивності через брак знань у певному сегменті, ситуацію можна виправити за рахунок спеціального навчання персоналу.

5. Контроль грошових потоків. Ефективне управління рухом коштів є важливим елементом фінансового планування. Це дозволяє відстежувати фінансові потоки, визначати прибуткові напрями, розробляти стратегії зниження витрат і збільшення рентабельності бізнесу [38, с.61].

Хоча суб'єкти господарювання різних масштабів працюють у різних сегментах і мають власні внутрішні процедури, принципи функціонування грошового потоку залишаються однаковими: кошти надходять і витрачаються.

Це зовсім не свідчить про подібність фінансових моделей усіх організацій. Кожне підприємство повинно вміти управляти термінами, обсягами фінансів і своїми витратами.

Для забезпечення контролю над рахунками і уникнення фінансових дисбалансів існує важливий інструмент — управління грошовими потоками. Він дозволяє здійснювати моніторинг надходжень і витрат коштів у компанії за певний період [40, с.85].

Ключові дії для організації ефективного управління грошовими потоками:

- фіксація руху коштів (запис і класифікація кожної операції; будь-яка отримана чи витрачена сума має бути задокументована);
- щоденний моніторинг (ретельне і регулярне відстеження фінансових даних допомагає передбачати складнощі й оперативно вживати заходів);
- контроль запасів (відстеження їх обсягів, для планування закупівель та уникання зайвих витрат);
- аналіз оборотного капіталу (оцінка доходів від реалізації продукції чи послуг, щоб переконатися, що отриманий прибуток відповідає очікуванням підприємства);
- використання фінансового програмного забезпечення (застосування сучасних систем фінансового менеджменту підвищує точність, безпеку та зручність управління фінансами суб'єкта господарювання) [58].

Управління фінансовими ресурсами є процесом, який потребує чіткої організації та дотримання визначених регламентів. Це передбачає не лише контроль за грошовими потоками, але й аналітичний підхід із врахуванням цілей господарюючого суб'єкта та поточної ситуації.

Хоча універсальної формули для ефективного управління фінансами не існує, є низка рекомендацій, які можуть допомогти:

- планування;
- аналіз і тлумачення даних;

- застосування сучасних технологій.

Фінансове планування є ключем до створення стратегії розвитку компанії. Воно включає формування цілей, бюджетів і методів досягнення результатів. Важливо розробити як короткострокові, так і довгострокові завдання, наприклад, збільшення прибутковості, оптимізація витрат або вихід на нові ринки. План повинен залишатися гнучким, дозволяючи вносити зміни відповідно до потреб і змін ринкових умов [40, с.86].

Інтерпретація фінансової інформації є важливою для оцінки стану компанії. Аналіз звітності, такої як баланс, звіт про прибутки та збитки, рух грошових коштів, допомагає визначити рівень ефективності операцій та фінансової стабільності. Вивчення ключових показників, зокрема рентабельності, ліквідності й дохідності інвестицій, дозволяє виявляти ризики, шанси для зростання та ухвалювати стратегічно обґрунтовані рішення.

Використання програмного забезпечення, яке спеціалізується на відшкодуванні витрат, фінансовому управлінні та інших процесах, сприяє автоматизації фінансових операцій і полегшує ведення бухгалтерського обліку. Такі технології є важливими для ефективного управління фінансами, оскільки надають інструменти, що дозволяють мінімізувати ризик помилок та автоматизувати рутинні завдання. Завдяки цьому програмному забезпеченню, суб'єкт господарювання отримує необхідні функції для підвищення ефективності управління та оптимізації фінансових процесів [48, с.65].

Проведений факторний аналіз рентабельності ДП «Чернівецьке військове лісництво» щодо фінансових ресурсів виявив ключові резерви для підвищення ефективності. До них відносяться прискорення оборотності активів та оптимізація структури фінансових ресурсів та майна. У нинішніх умовах першочерговими та найважливішими заходами для покращення використання фінансових ресурсів підприємства є наступні:

- оптимізація використання оборотних коштів;
- ефективне управління виробничими запасами;
- належне управління основними засобами і нематеріальними активами;

– забезпечення фінансової стійкості.

Кожен із цих напрямків має свої особливі цілі, які мають узгоджуватися задля стабілізації та підвищення ефективності роботи підприємства. Ефективність використання фінансових ресурсів відображається в оборотності активів та показниках рентабельності.

Таким чином, підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами ДП «Чернівецьке військове лісництво» можливе шляхом скорочення термінів оборотності активів і підвищення рентабельності через зниження витрат та збільшення доходів. Прискорення оборотності оборотних коштів не потребує значних капіталовкладень, проте сприяє збільшенню обсягів виробництва і продажу продукції.

Прискорення оборотності оборотних коштів є ключовим завданням і важливим напрямом підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ДП «Чернівецьке військове лісництво» в сучасних умовах. Цього можна досягти через такі заходи:

1. На етапі формування виробничих запасів: впровадження раціональних норм запасів; наближення постачальників напівфабрикатів та сировини до підприємства; активне використання прямих довгострокових зв'язків; розширення складської інфраструктури для матеріально-технічного забезпечення та оптової торгівлі продукцією; на складах автоматизація та механізація вантажно-розвантажувальних процесів [44, с.205].

2. На етапі незавершеного виробництва: пришвидшення науково-технічного прогресу через впровадження сучасних технологій, зокрема безвідходних або маловідходних, роботизованих комплексів і роторних ліній; удосконалення форм організації промислового виробництва; розвиток стандартизації та уніфікації; використання дешевших матеріалів; покращення систем економічного стимулювання; економне використання сировини та енергоресурсів; збільшення виробництва продукції, що має високий попит.

3. На етапі обігу важливо скоротити відстань між виробником і споживачем продукції, вдосконалити систему розрахунків, а також збільшити

обсяг реалізації продукції через виконання замовлень по прямих зв'язках та дострокове виготовлення продукції [47, с.14].

Ефективність функціонування фінансових ресурсів підприємства безпосередньо пов'язана з рішеннями щодо оптимальної структури активів, що включає визначення основних напрямків фінансування.

Одним із способів заощадження оборотного капіталу та підвищення його оборотності є вдосконалення системи управління запасами, що також можна розглядати як важливий аспект підвищення ефективності фінансових ресурсів.

Для оптимального управління запасами необхідно:

- регулярно уточнювати оптимальні розміри партій замовлень і час їх оформлення;
- оцінити загальну потребу в сировині на запланований період;
- контролювати умови зберігання запасів;
- постійно переглядати витрати на замовлення і зберігання сировини;
- впровадити ефективну систему контролю та обліку [48, с.66].

Ефективне управління готовою продукцією потребує врахування таких факторів:

- зростання обсягу готової продукції в міру завершення виробничого циклу;
- можливість виникнення ажіотажного попиту;
- сезонні коливання попиту;
- наявність залежаних або неліквідних товарів.

Крім того, важливим аспектом підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ДП «Чернівецьке військово-лісництво» є управління основними засобами та нематеріальними активами підприємства.

Основним завданням управління активами є вибір методу нарахування амортизації. Найбільш поширеним є рівномірний метод, який базується на нормативному терміні експлуатації основних засобів. Амортизаційні норми визначаються з урахуванням фізичного і морального зносу засобів праці та відображають період, за який їх вартість буде відшкодована. Для економічно

обґрунтованого розрахунку амортизаційних відрахувань необхідно правильно оцінювати вартість основних засобів, а також періодично проводити їх переоцінку, щоб відобразити відновну вартість і врахувати актуальні економічні умови [45, с.236].

ДП «Чернівецьке військове лісництво» може також використовувати метод прискореної амортизації, який передбачає більші відрахування у перші роки використання активів. Це сприяє не тільки швидшому оновленню основних засобів, але й допомагає мінімізувати інфляційні ризики, забезпечуючи оперативне відшкодування значної частини вкладених коштів і використання переваг фактора часу.

Підсумовуючи, варто зазначити, що вдосконалення процесу управління фінансовими ресурсами підприємства необхідно здійснювати наступним шляхом:

1. Визначення та формулювання чітких цілей і завдань фінансового управління з урахуванням специфіки діяльності підприємства.
2. Запровадження системи моніторингу тенденцій у внутрішньому та зовнішньому середовищі, що допоможе своєчасно виявляти фінансові проблеми та знижувати потенційні втрати.
3. Використання досвіду кваліфікованих фахівців у галузі управління ресурсами, зокрема для визначення вихідних даних, оцінки ефективності та розробки альтернативних рішень для усунення проблем.
4. Аналіз і порівняння можливих варіантів у процесі прийняття управлінських рішень з вибором оптимального.
5. Постійний контроль за виконанням ухвалених рішень з метою забезпечення їх ефективної реалізації.
6. Оцінка результатів реалізованих рішень з точки зору можливих коригувань і подальшого вдосконалення, а також врахування отриманого досвіду в майбутній діяльності.

Висновки до розділу 3

У ході дослідження основних напрямів удосконалення процесу управління фінансовими ресурсами підприємств були зроблені наступні висновки:

– оптимізація структури капіталу є ключовим елементом ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства. Поєднання власних і позикових коштів повинно бути збалансованим для мінімізації фінансових ризиків та підвищення рентабельності. Аналіз фінансових ресурсів ДП «Чернівецьке військове лісництво» свідчить про дотримання помірної фінансової політики, проте частка власного капіталу дещо нижча за оптимальну. Це вказує на необхідність коригування фінансової стратегії для збереження стійкості підприємства. Використання позикових ресурсів допомагає збільшувати масштаби діяльності підприємства, але підвищує ризик неплатоспроможності. Тому важливо застосовувати ретельний контроль та моніторинг фінансової стратегії для підтримання стабільності;

– для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємству варто зосередитися на таких ключових аспектах: оптимізація витрат; удосконалення управління фінансовими ресурсами через постійний аналіз процесів і внесення коригувань; чітке визначення цілей і завдань фінансового управління; аналіз фінансових потоків і моніторинг грошових операцій; розробка плану дій для усунення слабких місць у фінансовому управлінні; впровадження сучасних технологій у фінансове управління для автоматизації процесів і підвищення точності обліку; контроль за виконанням управлінських рішень та регулярна оцінка їх ефективності.

ВИСНОВКИ

Фінансові ресурси є ключовим елементом економічної діяльності підприємства, забезпечуючи фінансування поточних операцій і майбутнього розвитку. Вони формуються через прибутки, накопичення та залучення зовнішніх коштів, мають розподільний характер і високу ліквідність. Різноманітні підходи до їх класифікації відображають складність і багатогранність цих ресурсів. Класифікація дозволяє ефективно управляти їх формуванням і використанням, визначаючи оптимальне співвідношення між власними і позиковими коштами, що сприяє зміцненню фінансового стану.

Управління фінансовими ресурсами є важливим чинником стійкості та конкурентоспроможності підприємства. Воно охоплює формування, розподіл і раціональне використання коштів для підтримки виробничих процесів і забезпечення прибутковості. Основною проблемою є фінансові ризики, пов'язані з порушенням зобов'язань, що може дестабілізувати діяльність. Тому необхідно застосовувати збалансований підхід для підтримки ліквідності й фінансової стійкості.

Ефективне управління фінансовими ресурсами включає оптимізацію фінансових операцій, контроль за обігом коштів і стратегічне планування з урахуванням внутрішніх і зовнішніх факторів. Важливо адаптувати управлінські рішення до ринкових умов для досягнення довгострокових цілей, що забезпечує сталий розвиток і зростання ринкової вартості підприємства.

Ефективність управління фінансовими ресурсами залежить від якісного аналізу та використання отриманих даних. Це дозволяє оцінити структуру та ефективність використання ресурсів, виявити фінансові резерви, оптимізувати витрати і підвищити рентабельність. Завдяки цьому підприємство може ухвалювати обґрунтовані рішення для забезпечення довгострокового розвитку й фінансової стабільності.

ДП «Чернівецьке військове лісництво» показало позитивні результати в

управлінні формуванням фінансових ресурсів протягом 2019-2023 років. Зростання власного капіталу на 0,85% та суттєвий приріст власних оборотних коштів на 225,37% свідчать про зміцнення фінансової стійкості підприємства. Зниження позикового капіталу на 14,87% демонструє зменшення залежності від зовнішнього фінансування, що також є позитивним сигналом. Незначне зниження загального капіталу (-1,34%) не вплинуло суттєво на загальну стабільність, оскільки підприємство продовжує ефективно балансувати між власними і позиковими ресурсами.

Ліквідність підприємства має позитивну динаміку, особливо в останні роки. Коефіцієнт поточної ліквідності в основному відповідав нормативу, але в 2023 році його значення перевищило оптимальний діапазон, що може вказувати на надмірну ліквідність. Коефіцієнт швидкої ліквідності показував нестабільні результати: в окремі роки він був нижчим за норматив, але в 2021 і 2023 роках значно перевищив його, що є ознакою покращення короткострокової ліквідності. Коефіцієнт абсолютної ліквідності протягом більшої частини періоду був нижчим за норматив, але в 2021 та 2023 роках перевищив його, що свідчить про підвищену здатність підприємства покривати термінові зобов'язання за рахунок грошових коштів.

ДП «Чернівецьке військове лісництво» демонструє помітне покращення ділової активності протягом досліджуваного періоду. Зростання коефіцієнтів оборотності та скорочення періодів обороту вказують на раціональне використання ресурсів і підвищення ефективності господарської діяльності підприємства. Однак зниження показників у деяких випадках (наприклад, коефіцієнта оборотності матеріальних запасів у 2023 році) може свідчити про необхідність оптимізації виробничих процесів і стратегії збуту.

Аналіз показників рентабельності власного капіталу ДП «Чернівецьке військове лісництво» за період 2019-2023 років демонструє позитивну динаміку. Основний чинник зростання рентабельності власного капіталу — це значне підвищення оборотності активів, що вказує на покращення ефективності використання ресурсів підприємства. Позитивною є також незначна стабілізація

рентабельності продажів у 2023 році.

Проте зниження фінансового важеля та поступове скорочення рентабельності продажів у попередні роки частково обмежили загальне зростання рентабельності власного капіталу. Зменшення фінансового важеля знижує ризики, але також обмежує можливості для підвищення прибутковості через залучення позикового капіталу. Відтак, підприємству слід звернути увагу на покращення рентабельності продажів та зважено підходити до використання фінансового важеля для підвищення ефективності управління власним капіталом.

Ефективна система управління фінансовими ресурсами має базуватися на чіткому розподілі підсистем управління формуванням, використанням і функціонуванням капіталу. Основою такого управління є оптимізація структури капіталу, яка забезпечує збалансоване використання власних і позикових коштів. Структура фінансових ресурсів підприємства повинна враховувати специфіку діяльності та ринкові умови. Оптимізація структури капіталу, зокрема вибір між власними та позиковими ресурсами, дозволяє мінімізувати фінансові ризики та знизити витрати на залучення капіталу.

Підходи до оптимізації структури капіталу (консервативний, агресивний і компромісний) дають можливість підприємству обирати найбільш вигідну стратегію фінансування. Для ДП «Чернівецьке військово-лісництво» оптимальним є компромісний підхід, що дозволяє ефективно поєднувати власний і позиковий капітал, зберігаючи фінансову стійкість і контроль над ризиками.

Результати аналізу фінансової структури показують, що підприємство дотримується помірної фінансової політики. Частка власного капіталу є дещо нижчою за оптимальний рівень для консервативної політики, проте це не суттєво впливає на фінансову стійкість підприємства.

Зростання вартості капіталу у 2023 році свідчить про необхідність більш ретельного управління фінансовими ресурсами, зокрема в умовах зростання витрат на власні та позикові кошти. Це підвищує важливість оптимізації

структури капіталу для досягнення максимальної рентабельності.

Для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємству необхідно зосередитися на кількох ключових аспектах:

1. Оптимізація витрат та ефективне використання ресурсів без зниження якості продукції є основою для підвищення рентабельності підприємства. Це дозволить зменшити собівартість виробництва та збільшити прибуток.

2. Безперервне вдосконалення процесів фінансового управління дозволить підприємству адаптуватися до змін у ринковому середовищі та підтримувати конкурентоспроможність. Пошук нових джерел фінансування та реорганізація управлінських структур може сприяти досягненню стратегічних цілей.

3. Чітке формулювання цілей та завдань фінансового управління є необхідним для ефективної реалізації стратегії. Це включає визначення пріоритетів та оптимізацію використання фінансових ресурсів відповідно до специфіки діяльності підприємства.

4. Аналіз і контроль фінансових потоків дозволяють ефективніше управляти грошовими потоками, своєчасно виявляти проблеми та ухвалювати обґрунтовані рішення для підвищення рентабельності та фінансової стійкості.

5. Впровадження сучасних технологій у фінансове управління сприятиме автоматизації процесів, зменшенню ризику помилок і підвищенню точності фінансових операцій. Це також допоможе оптимізувати управління запасами, виробничими засобами та іншими активами.

6. Моніторинг і оцінка результатів реалізованих заходів дасть змогу вчасно вносити корективи в управлінські рішення та підвищити ефективність діяльності.

Для ефективного управління фінансовими ресурсами підприємству необхідно постійно вдосконалювати процеси, проводити моніторинг витрат і доходів, впроваджувати сучасні технології та зосереджувати увагу на досягненні стратегічних цілей. Це дозволить забезпечити стабільність, рентабельність та стійке зростання в умовах сучасного ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адонін С. В., Касімова Т. О. Управління фінансовими ресурсами підприємства в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2022. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_11_41.
2. Ареф'єва О.В. Економіка підприємства: навч. посібник. Європейський ун-т. К. Видавництво Європейського університету, 2015. 238 с.
3. Бабко Н. М., Сєвідова І. О. Забезпечення фінансової стійкості підприємств готельно-ресторанного бізнесу. *Ефективна економіка*. 2024. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_3_8.
4. Балабанов І.Т. Основи фінансового менеджмента. 2-е изд., перероб. і доп. М.: Фінанси і статистика, 1999. 512 с.
5. Белолипецкий В., Мерзляков І. Фінансові ресурси і їх перетворені форми. *Аудитор*. 2008. № 5. С. 51–55.
6. Бланк І. А. Основи фінансового менеджменту. Т.1. К.: Эльга Ника-Центр, 2007. 621 с..
7. Бортнікова М. Г., Чиркова Ю. Л. Формування концептуальної моделі управління фінансовими ресурсами підприємства у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 10(1). С. 9-12.
8. Бугас В. В., Коваль А. А. Управління фінансовими ресурсами підприємства. *Modern Economics*. 2020. № 19(2020). С. 32-34.
9. Вараксіна О. В., Перебийніс А. В. Управління фінансовими ресурсами як ключовий чинник формування конкурентоспроможності підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. Вип. 30. С. 28-31.
10. Великих К. О. Ефективність управління фінансовими ресурсами як складової частини фінансового потенціалу підприємства. *Комунальне*

господарство міст. Серія: Економічні науки. 2023. Т. 7. С. 7-11.

11. Галачинська Т., Рзаєва Т. Г., Рзаєв Г. І. Фінансові ресурси підприємства: теоретичні підходи та напрями аналізу. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 3. С. 25-28.

12. Гарматій Н., Химич І., Різник Н. Специфіка забезпеченості ефективності діяльності підприємства фінансовими ресурсами, на прикладі ПАТ «Київська кондитерська фабрика «Рошен». *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2020. Вип. 1. С. 91-100.

13. Гриньова В., Коюда В. Фінанси підприємств. 2-е вид., перероб. та допов. Київ: Знання-Прес, 2004. 424 с.

14. Гриценко Л. Л., Деркач Л. С. Дослідження формування та використання фінансових ресурсів корпоративного підприємства. *Вісник Сумського державного університету. Серія: Економіка*. 2021. № 2. С. 79-87.

15. Гуржий Т. О. Динаміка джерел і структури фінансових ресурсів домогосподарств. *Інтелект XXL*. 2018. № 4. С. 58-63.

16. Добринь С.В. Організація системи управління фінансовими ресурсами підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 10. С. 37-40.

17. Добровольська О. В., Дуброва Н. П., Ясинська Д. В. Застосування детермінованого моделювання для підвищення прибутковості в управлінні фінансовими ресурсами підприємства. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2021. № 2. С. 82-87.

18. Дранус В. В., Биченко Є. О. Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами фармацевтичних підприємств. *Modern economics*. 2022. № 36. . 51-58.

19. Кірейцев Г. Фінанси підприємств: Навч. посібник: Курс лекцій / За ред. д.е.н., проф. Г. Г. Кірейцева. Київ: ЦУЛ, 2002. 268 с.

20. Кірсанова А.М., Точонов І.В. Фінансові ресурси підприємства та ефективність їх використання. Збірник наукових праць ДонНАБА. 2015. №(1). С.116-122.

21. Кондратенко Н. О., Новікова М. М., Спасів Н. Я. Розвиток системи

адаптивного управління фінансовими ресурсами підприємства. *Проблеми економіки*. 2021. № 1. С. 78-84.

22. Кравченко О. О., Сипко М. Ю. Управління фінансовими ресурсами підприємства в умовах зростання невизначеності. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6754>.

23. Кузнецова С. А. Фінансовий менеджмент: у схемах і таблицях: навч. посіб. Дніпропетровськ: Дніпропетровський ун-т ім. А. Нобеля 2011. 178 с.

24. Ліснічук О. А. Управління фінансовими ресурсами підприємства: теоретичний аспект. *Modern Economics*. 2018. №11. С. 94-97.

25. Лобачева І. Ф., Коцеруба Н. В., Поліщук Н. В. Економічний аналіз ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2022. Вип. 1. С. 119-125.

26. Макух Т. О. Структурна схема формування моделі управління фінансовими ресурсами. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 25. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/229/219>.

27. Малій О. Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2016. № 2. С. 71-74.

28. Манойленко О. В., Волоснікова Н. М., Решетняк Н. Б. Комплексна система імітаційного моделювання оцінки ефективності управління фінансовим ресурсним забезпеченням корпоративної безпеки промислового підприємства на мікроекономічному рівні. *Бізнес Інформ*. 2022. № 9. С. 27-33.

29. Масюк Ю.В., Рудакова В.Ю. Управління фінансовими ресурсами підприємств аграрного сектору. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 22. С. 74-78.

30. Меренкова Л. О. Особливості управління фінансовими ресурсами підприємства на сучасному етапі розвитку економіки України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 24. С. 80-83.

31. Мішина С. В. Організаційно-економічний механізм управління фінансовими ресурсами на підприємстві. Харків: Вид-во ХНЕУ. 2015. № 1. С. 8.

32. Нечипоренко А. В., Рибалкіна А. О. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_11_61.

33. Опарін В.М. Фінанси - інституціональна структура суспільства. *Фінанси України*. 2008. № 8. С. 24-31

34. Павлова Л.Н. Фінансовий менеджмент. Керування грошовим обігом підприємства. М.: Банки й біржі: ЮНИТИ, 2009. 400 с.

35. Партин Г. О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Г. О. Партин, Н. Є. Селюченко; МОНМС України, Нац. ун-т «Львів. політехніка». 2-ге вид., переробл. і доповн. Л., 2011. 348 с.

36. Педченко Н. С., Стрілець В. Ю., Франко Л. С., Опанасюк А. О. Інтегральна оцінка ефективності та результативності управління фінансовими ресурсами підприємства. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки*. 2020. № 3. С. 39-47.

37. Пилип'як О. В., Майор О. В., Попович Ю. Г. Теоретичні аспекти формування і використання фінансових ресурсів на підприємстві в сучасних умовах. *Економіка і управління*. 2022. № 1. С. 88-95

38. Полятикiна Л. І. Управління фінансовими ресурсами та їх вплив на розвиток підприємства. *Вісник Дніпропетровського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України. Економічні науки*. 2021. Вип. 1. С. 57-62.

39. Попрозман О. І., Михайлов А. П., Опанасенко О. М. Управління власним капіталом підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць*. № 1 (260). 2023. С. 85 - 93.

40. Попрозман О. І., Опанасенко О. М. Управління фінансовими ресурсами для оптимізації витрат підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2024. № 1. С. 79-87.

41. Приймак С. В., Павлів І. В. Джерела фінансових ресурсів підприємства: сучасні аспекти облікової політики та їх аналізу. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2023. № 14. С. 20-26.

42. Прокопенко М. В., Костенко Ю. О. Раціоналізація використання триєдності основних ресурсів (трудових, матеріальних, фінансових) як напрям підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2023. № 1. С. 159-170.

43. Ромашко О. М., Бариляк В. О. Теоретичні засади формування механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. *Бізнес Інформ*. 2019. №5. С. 180— 184.

44. Руцишин М. О. Оптимізація джерел формування фінансових ресурсів вітчизняних підприємств як складової забезпечення їх інноваційного розвитку. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки*. 2023. № 7. С. 202-207.

45. Руцишин М. О. Формування системи стратегічного управління фінансовими ресурсами інноваційного розвитку підприємств. *Бізнес Інформ*. 2023. № 9. С. 233-240.

46. Савицька Г.В. Аналіз господарської діяльності підприємства: підручник. М.: ИНФРА-М. 2004. 425с.

47. Тітенко З. М., Сукач І. П., Конончук Н. Л. Управління фінансовими ресурсами підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2021. № 13. С. 11-15.

48. Томашевська А. В., Жук О. І. Управління фінансовими ресурсами підприємства в умовах кризи. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2022. Вип. 18(1). С. 60-67.

49. Філімоненков О. Фінанси підприємств: Навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: МАУП, 2004. 328 с.

50. Фінанси підприємств: підручник / Поддєрьогін А.М. та ін. за заг. ред. проф. А.М. Поддєрьогіна. 4-те вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2009. 571 с.

51. Фінансовий менеджмент, теорія и практика / за заг. ред. Стоянової видавництво друге. М.: Видавництво «Перспектива» 2010. 574 с.

52. Худолій Л.М. Теорія фінансів. Київ: Видавництво Європейського університету, 2003 р. С. 67.

53. Черкасов В. Е. Навчальний посібник по фінансово-економічних розрахунків. М.: АУЗБанк, 2010. 307 с.
54. Шеремет А.Д. Сайфулин Р.С. Фінанси підприємства. М.: Инфра, 2010. 437 с.
55. Школьник І. О., Боярко І. М., Сюркало Б. І. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Суми: Унів. кн., 2009. 301 с.
56. Grischuk N. Problems of software financial resources agrarian sector in the current economic conditions of management. *Economic Processes Management : International Scientific E-Journal*. 2016. № 4. URL: http://epm.fem.sumdu.edu.ua/download/2016_4/epm2016_4_9.pdf.
57. Zelisko I. Evolutionary determinants of economic category «financial resources». *Economic Processes Management : International Scientific E-Journal*. 2015. № 4. URL: http://epm.fem.sumdu.edu.ua/2015_4_3/.pdf.
58. Ivashchenko H., Kipa M. Management of financial resources in the domestic dairy enterprises. *Financial space*. 2015. № 2. (18). URL: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1502/ref/15igaufr.pdf>.
59. Hazrita Ab. Rahim, Syarifah Mastura Syed Abu Bakar. The Impact of Financial Resources Management on SME Performance. *International Journal of Humanities and Social Science*. 2014. Vol. 4. Pp. 198–200.
60. Myers, S., Majluf, N. Corporate Financing and Investment Decisions When Firms Have Information That Investors Do Not Have. *Journal of Financial Economics*. 1984. June. p. 187-221.
61. Puxty Anthony G., Dodd's Colin G. Financial management : method and meaning. Edited by Richard M.S. Wilson. 2 ed. 1991. 638 p.